

सहकारी संघ/संस्था संचालन, अनुगमन तथा लेखापरीक्षण सम्बन्धी मापदण्ड

२०७८

(मन्त्रालयबाट स्वीकृत मिति: २०७८।१।१९) २०७८।०१।२१

प्रस्तावना: प्रचलित सहकारी सम्बन्धी कानून र सहकारीको अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तहरूको अनुसरण गर्दै सहकारी संघ/संस्थाले गर्ने कारोवारको नियमन कार्य प्रभावकारी बनाउन र सहकारी संघ संस्थाहरूको संचालन, विषय परिवर्तन, लेखापरीक्षण, कार्यक्षेत्र पुन निर्धारण तथा अनुगमन लगायतका कार्यहरूलाई व्यवस्थित गर्न प्रदेश सहकारी ऐन, २०७६ को दफा १३१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी प्रदेश नं १ को भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले यो मापदण्ड तर्जुमा गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

- संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस मापदण्डको नाम: सहकारी संघ/संस्था संचालन, लेखापरीक्षण तथा अनुगमन सम्बन्धी मापदण्ड २०७८ रहेको छ ।
(२) यो मापदण्ड मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएपछि लागु हुनेछ ।
- परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस मापदण्डमा,
 - “ऐन” भन्नाले प्रदेश सहकारी ऐन, २०७६ लाई सम्झनु पर्छ ।
 - “कार्यक्षेत्र” भन्नाले सहकारी संस्था वा संघलाई कारोवार गर्न तोकिएको भौगोलिक क्षेत्र वा निर्दिष्ट स्थानलाई जनाउनेछ ।
 - “नियमावली” भन्नाले प्रदेश सहकारी नियमावली, २०७६ लाई सम्झनु पर्छ ।
 - “बचत” भन्नाले व्याज दिने गरी सहकारी संस्था वा संघमा सदस्यहरूले नियमित वा आवधिक वा ऐच्छिक रूपमा सदस्यका नाममा जम्मा गरेको बचत रकमलाई जनाउनेछ । यस शब्दले सदस्यहरूका नावालिक बालबालिकाको नाममा नियमित जम्मा हुने बचत रकमलाई समेतलाई जनाउनेछ ।
 - “प्राथमिक पूँजी कोष” भन्नाले संस्था/संघको शेयर पूँजी र जगेडा कोष रकमलाई जनाउनेछ ।
 - “पूँजी कोष” भन्नाले सहकारी संस्था वा संघको प्राथमिक पूँजी र पूरक पूँजीको योग सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कार्यालयले समय समयमा पूँजी कोष भनी तोकेको अन्य कोष समेतलाई जनाउनेछ ।
 - “पूरक पूँजी कोष” भन्नाले संस्था/संघको अन्य कोष मध्ये सहकारी विकास कोष, घाटा पूर्ति कोष, कर्जा जोखिम कोष, स्थीरकरण कोष तथा वाँडफाँड नगरेको मुनाफालाई जनाउनेछ ।

१

सचिव

- (ज) “मन्त्रालय” भन्नाले १ नं प्रदेशको भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ।
- (झ) “ मापदण्ड ” भन्नाले सहकारी संघ/संस्था संचालन, लेखापरीक्षण तथा अनुगमन सम्बन्धी मापदण्ड २०७७ लाई जनाउनेछ ।
- (ञ) “रजिष्ट्रार” भन्नाले ऐनको दफा ७६ बमोजिम रजिष्ट्रारको पदमा कार्य गर्न तोकिएको कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ।
- (ट) “विनियम” भन्नाले सम्बन्धित सहकारी संस्था वा संघको विनियमलाई जनाउनेछ ।
- (ठ) “ कार्यालय” भन्नाले प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रार कार्यालय, प्रदेश नं. १ सम्झनु पर्छ ।
- (ड) “शेयर पुँजी” भन्नाले सहकारी संस्था वा संघको चुक्ता शेयर पुँजीलाई जनाउनेछ ।
- (ढ) “संघ” भन्नाले सहकारी संस्थाहरुको छाता संगठनहरु जिल्ला विषयगत सहकारी संघहरु, जिल्ला सहकारी संघहरु, प्रदेश विषयगत सहकारी संघहरु, प्रदेश सहकारी संघ तथा विशिष्टीकृत सहकारी संघ समेतलाई जनाउनेछ ।
- (ण) “संस्था” भन्नाले प्रारम्भिक सहकारी संस्थालाई जनाउनेछ ।
- (त) “सदस्य” भन्नाले सहकारी संस्था वा संघको विनियम बमोजिम शेयर खरीद गरी सदस्यता प्राप्त गरेको प्राकृतिक र कानूनी व्यक्तिलाई जनाउनेछ ।
- (थ) “समिति” भन्नाले सहकारी संस्था वा संघको संचालक समितिलाई जनाउनेछ ।
- (द) “साधारण सभा” भन्नाले सहकारी संस्था वा संघको नियमित वार्षिक साधारण सभालाई जनाउनेछ ।

परिच्छेद - २

सहकारी संस्थाको नाम र नाम परिवर्तन

३. सहकारी संस्थाको नाम सम्बन्धी मापदण्ड - (१) संस्थाको नाममा “बैंक”, “फाइनान्स”, “इन्भेष्टमेण्ट”, “डेभलपमेण्ट” तथा “वित्तीय संस्था” वा “कम्पनी” जनाउने शब्दहरु प्रयोग गर्न पाइने छैन । यस अगाडि यस्तो नाम राखी संस्था दर्ता भएको भए संस्थाले यस्तो नाम परिवर्तन गर्नुपर्नेछ ।
- (२) एक जिल्लाभित्र एउटा नामको एक मात्र सहकारी संस्था रहनेछ । अवदेखि कार्यालयबाट सहकारी संस्था दर्ता गर्दा कार्यालयको नियमन क्षेत्राधिकारमा रहेका संस्थाहरूसंग नाम जुध्नेगरी संस्था दर्ता गरिने छैन ।
- (३) संस्थाको नाममा कुनै निकाय वा समूह वा व्यक्तिबाट प्रवर्द्धित भनी उल्लेख गर्न पाइने छैन ।
- (४) तोकिएको भौगोलिक कार्यक्षेत्र भन्दा व्यापक कार्य क्षेत्र जनाउने नाम राख्न पाइने छैन।
- (५) संचालनमा रहेका अन्य संस्थाहरुको नामको अगाडि वा पछाडि उपसर्ग वा प्रत्यय वा अन्य शब्द जोडी संस्थाको नामाकरण गर्न पाइने छैन ।

२
सचिव

- (६) संस्थाको नाम देवनागरी लिपीमा लेखिने नेपाली भाषा हुनु पर्नेछ । अनुवाद गरी अंग्रेजी र नेपालीमा फरक नाम उल्लेख गर्न पाइने छैन । प्रस्तावित संस्थाको नाम अर्थ खुल्ने गरी कम्तिमा दुई अक्षरको हुनु पर्नेछ । नामका लागि संक्षिप्त अक्षरको प्रयोग गर्न सकिने छैन ।
- (७) संस्थाको नाममा संस्थालाई चिनाउने विशेष नाम, व्यवसायिक विषय चिनाउने नाम र सहकारी संस्था लिमिटेड अनिवार्य रूपमा राखिएको हुनुपर्नेछ । यसअघि विशेष नाम तथा व्यवसायिक विषय चिनिने नाम उल्लेख नगरिएका संस्थाहरूले यो कार्यविधि जारी भएपछि विशेष नाम वा विषय थपी नामलाई पूर्णता दिनुपर्नेछ ।

४. संस्थाको नाम परिवर्तनको प्रक्रिया र कार्य विधि:- (१) सामान्य अवस्थामा संस्थाको नाम परिवर्तनका लागि स्वीकृति दिइने छैन ।
- (२) विशेष नाम वा विषय उल्लेख गर्ने प्रयोजन वा विषय परिवर्तन गर्ने प्रयोजन र संस्था एकिकरण भई नयाँ नाम राख्न चाहेमा कार्यालयले नाम परिवर्तन गर्न स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम नाम परिवर्तन गर्न स्वीकृति दिइएमा सहकारी संस्थाहरूले उपयुक्त संचार माध्यमबाट सार्वजनिक सूचना प्रवाह गरी सबै सदस्यहरू र सरोकारवालाहरूलाई अनिवार्य रूपमा नाम परिवर्तन भएको व्यहोरा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमको सूचना प्रकाशित गर्दा नाम परिवर्तन भएपछि साविक नामबाट गरिएको कारोवारको जिम्मेवारी नाम परिवर्तन हुने संस्था मै रहने कुरा समेत सूचनामा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ३

सहकारी संस्थाको विषय परिवर्तन

५ सहकारी संस्थाको विषय परिवर्तन सम्बन्धी मापदण्ड

- (१) प्रदेश सरकारको नियमन क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू, उत्पादक र उपभोक्ता प्रकृतिका विषयगत सहकारी संस्थाहरू एवं बहुउद्देश्यीय प्रकृतिका सहकारी संस्थाहरूले आफ्नो विषय अनुसार कारोवारको प्रकृति मिलाउन अथवा संस्था स्वयंको आवश्यकता अनुसार एक विषयबाट अर्को विषयमा रूपान्तरण हुन सक्नेछन् ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम विषय परिवर्तन गर्दा संस्थाको कार्यक्षमता, सदस्यहरूको आवश्यकता, व्यवसायिक संभाव्यता समेतको आधारमा निश्चित प्रकृया अनुसार हालको विषयलाई परिवर्तन गरी सहकारी संस्थाहरू अर्को विषयमा रूपान्तरण हुनु पर्नेछ ।

३

सचिव

(३) सहकारी संस्थाहरू देहाय बमोजिम एक विषयबाट अर्को विषयमा रूपान्तरण हुन सक्नेछन्,-

- (क) बचत तथा ऋण वाहेक बहुउद्देश्यीय कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाबाट बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थामा ।
- (ख) बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाबाट बचत तथा ऋण वाहेक अन्य विषयगत सहकारी संस्थामा वा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थामा ।
- (ग) बचत तथा ऋण वाहेक एक विषयको अन्य विषयगत संस्थाबाट बचत तथा ऋण वाहेक नै अर्को विषयको अन्य विषयगत सहकारी संस्थामा ।

(४) विषय परिवर्तन गर्न चाहने सहकारी संस्थाहरूले निम्न अनुसारको प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेछ

(क) बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाबाट बचत तथा ऋण वाहेक अन्य विषयगत वा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थामा रूपान्तरण हुन :

१. जुन विषयमा कारोवार गर्ने हो सोही विषयसंग सम्बन्धित उद्देश्य तथा कामहरू राखी विनियम संशोधन गर्ने ।
२. आवधिक र ऐच्छिक बचत वापत संकलन गरेको बचत सम्बन्धित सदस्यहरूलाई फिर्ता गर्ने तथा रूपान्तरण भएपछि सो प्रकृतिको बचत संकलन नगर्ने व्यवस्था गर्ने ।
३. ऐनको दफा ४७ अनुसार मुख्य व्यवसायिक कारोवार र बचतको संरचना तयार गरी तोकिएको सीमा कायम रहने गरी सदस्यहरूको नियमित बचत मात्र संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
४. सदस्यको बचत फिर्ता समेत गरी कारोवारमा बचतको हिस्सा र मुख्य कारोवारको हिस्सा समेत देखिने गरी वित्तीय प्रक्षेपण सहितको विवरण तयार गरी १ वर्ष भित्र कारोवार मिलान गरिसक्ने प्रतिवद्धता पेश गर्ने ।
५. बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थामा रूपान्तरण हुने भए सदस्य उत्पादन खरिद र सदस्यलाई उपभोग्य वस्तु विक्री सहितको मुख्य कारोवार राखी विनियम संशोधन गर्ने ।
६. माथि उल्लेखित प्रावधानहरूको आवश्यकता अनुसार विनियममा व्यवस्था गरी तथा प्रस्ताव समेत तयार गरी साधारणसभाको बहुमतले पारित गरेको हुनुपर्नेछ ।

(ख) बहुउद्देश्यीय र बचत तथा ऋण वाहेक अन्य विषयगत सहकारी संस्थाबाट बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थामा रूपान्तरण हुन निम्न प्रकृया पूरा गरी कार्यालयमा आवेदन दिनु पर्नेछ:

१. विषयगत सहकारी संस्थाको रूपमा संस्थाले संचालन गरेका बचत परिचालन वाहेकका व्यवसायहरू बन्द गरी दायित्व फरफारक गरिएको र सम्पत्ति नगदमा परिणत भएको हुनुपर्ने ।

सचिव

२. बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने संस्थामा परिणत भएको एक वर्षभित्र संरक्षण, संरचना, लागत, तरलता समेतको वित्तीय अनुशासनको स्थापित मापदण्डहरू पूरा गर्न प्रतिबद्ध भएको हुनुपर्ने ।
 ३. संस्थामा बचत नगरी अन्य व्यवसायिक कारोवारमा मात्र संलग्न सदस्यहरू कायम राख्नु नहुने ।
 ४. सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण कानून अन्तर्गत नियामक निकायबाट जारी भएको निर्देशिकाका व्यवस्थाहरू समेत पालना गर्नुपर्ने ।
 ५. प्राथमिक पूँजी कोष र जम्मा बचत दायित्वको अनुपात १:१५ सम्म हुनुपर्ने ।
 ६. बचत तथा ऋण नीति तथा अन्य आवश्यक नीतिहरू तयार गरी साधारण सभाबाट पारित गर्नुपर्ने ।
 ७. बचत तथा ऋण लगानीको व्याजदर प्रचलित कानूनको परिधिमा रही तर्जुमा गरी पेश गर्नुपर्ने ।
 ८. बचत तथा ऋण लगानीको आगामी तीन वर्ष सम्मको कार्ययोजना तथा प्रक्षेपण पेश गरेको हुनुपर्ने ।
- (५) बचत तथा ऋण वाहेक एक विषयको अन्य विषयगत सहकारी संस्थाबाट बचत तथा ऋण वाहेक नै अर्को विषयको अन्य विषयगत सहकारी संस्थामा वा बहुद्देशीय सहकारी संस्थामा रूपान्तरण हुन रूपान्तरित हुने विषय अनुसारको काम वा बहुद्देशीय प्रकृतिको काम विनियममा राखी विनियम संशोधन गर्नुपर्नेछ ।
 - (६) विषय परिवर्तन गर्न इच्छुक सहकारी संस्थाले उपदफा (४) बमोजिमको कागजातहरू तयार गरी र आवश्यकता अनुसार निर्णय समेत गरी सो कागजातको प्रतिलिपिहरू सहित निर्णय भएको पैंतीस दिन भित्र कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।
 - (७) उपदफा (६) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि कार्यालयले कागजातहरूको अध्ययन तथा आवश्यकता अनुसार स्थलगत निरीक्षण समेत गरी सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा भएको भए कागजात प्राप्त भएको तीस दिनभित्र विषय परिवर्तनको स्वीकृति सहित विनियम संशोधन स्वीकृत गरी दिनेछ ।
 - (८) उपदफा (२) बमोजिम कागजातहरूको अध्ययनका क्रममा तथा स्थलगत निरीक्षणका क्रममा विषय वस्तुसंग सम्बन्धित थप कागजात एवं जानकारी माग भएमा उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।
 - (९) उपदफा (७) बमोजिम विषय परिवर्तनको स्वीकृति पाएपछि संस्थाले विषय परिवर्तन भएको व्यहोराको जानकारी सदस्य एवं सरोकारवालाहरूलाई सार्वजनिक सूचनाको माध्यमबाट गराउनुपर्नेछ ।

सचिव

८. संचालकहरु, विषयगत उपसमितिका पदाधिकारीहरु, कर्मचारीहरुले कम्तिमा १ दिनको सहकारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण लिएको ।
९. संस्था दर्ता भएको ३ वर्ष पूरा भएको र विगत ३ वर्ष देखि संस्था लगातार नाफामा संचालित भएको ।
१०. कार्यक्षेत्र थप सहित विनियम संशोधनको प्रस्ताव र बूँदा ७ बमोजिमको कार्ययोजना साधारण सभाको कूल सदस्य संख्याको बहुमतबाट पारित भएको ।
११. कार्यालयले आवश्यक देखी माग गरेको अन्य कागजात/विवरण पेश भएको ।
- ख. अन्य विषयगत र बहुदेशीय सहकारी संस्थाको कार्यक्षेत्र विस्तार गर्दा देहायको शर्तहरु पूरा भएको हुनुपर्नेछ ।
१. विषय अनुसारको मुख्य कारोवार ऐनले निर्धारण गरेको मापदण्ड अनुसार भएको ।
 २. संस्थाको सदस्य संख्या एक हजार भन्दा माथि भएको तथा मौजूदा कार्यक्षेत्रका स्थानीय तहका प्रत्येक वडाहरुमा कूल सदस्य संख्याको कम्तिमा ५ प्रतिशत सदस्यहरु रकूल खरिद वा बिक्री कारोवारको ५ प्रतिशत कारोवार भएको । तर ग्रामिण क्षेत्र र पहाडी जिल्लाको हकमा कार्यक्षेत्र विस्तारको आवश्यकता र औचित्य समेतलाई मध्यनजर गरी तोकिए भन्दा कम सदस्य संख्या भए तापनि कार्यक्षेत्र विस्तारको स्वीकृति दिन सकिनेछ ।
 ३. संस्थाको प्राथमिक पूँजीकोष एक करोड रुपैयाँ भन्दा बढी भएको ।
 ४. थप कार्यक्षेत्र माग गरिएको क्षेत्रबाट संस्थाको क्षेत्र विस्तार भएपछि सदस्य बनी कारोवार गर्न इच्छुक व्यक्तिहरु यथेष्ट प्रमाण पेश भएको ।
 ५. सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिश संलग्न भएको
 ६. थप हुने लगायत मौजूदा कार्यक्षेत्रमा सदस्यहरुको लोकतान्त्रिक नियन्त्रण कायम हुने व्यवस्था मिलाइएको ।
 ७. अनुसूची ३ मा उल्लेखित सूचक बमोजिम कार्यालयले संस्थाको अनुगमन गरी दिएका सुझावहरु कार्यान्वयन गरेको वा निश्चत समयभित्र कार्यान्वयन गर्न प्रतिबद्ध रहेको ।

७
सचिव

८. विस्तार हुने कार्यक्षेत्रमा सदस्यता विस्तार तथा कारोबार विस्तार सहितको कम्तिमा १ वर्षको कार्य योजना पेश भएको
९. संचालकहरु, विषयगत उपसमितिका पदाधिकारीहरु, कर्मचारीहरुले कम्तिमा १ दिनको सहकारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण लिएको ।
१०. संस्था दर्ता भएको ३ वर्ष पूरा भएको र विगत ३ वर्षदेखि संस्था लगातार नाफामा संचालित भएको ।
११. कार्यक्षेत्र थप सहित विनियम संशोधनको प्रस्ताव र बूँदा ८ बमोजिमको कार्ययोजना साधारण सभामा कूल सदस्य संख्याको बहुमतबाट पारित भएको ।
- (२) कार्यक्षेत्र विस्तारको स्वीकृति लिन सहकारी संस्थाले माथि उल्लेख भए बमोजिमको कागजातहरु तयार गरी र आवश्यकता अनुसार निर्णय समेत गरी सो कागजातको प्रतिलिपिहरु सहित निर्णय भएको पैतीस दिन भित्र कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि कार्यालयले कागजातहरुको अध्ययन तथा आवश्यकता अनुसार स्थलगत निरीक्षण समेत गरी सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा भएको भए कागजात प्राप्त भएको तीस दिनभित्र कार्यक्षेत्र विस्तारको स्वीकृति सहित विनियम संशोधन स्वीकृत गरिदिनेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम कागजातहरुको अध्ययनका क्रममा तथा स्थलगत निरीक्षणका क्रममा विषय वस्तुसंग सम्बन्धित थप कागजात एवं जानकारी माग भएमा उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम कार्यक्षेत्र विस्तारको स्वीकृति पाएपछि संस्थाले सो व्यहोराको जानकारी सदस्य एवं सरोकारवालाहरुलाई सार्वजनिक सूचनाको माध्यमबाट गराउनुपर्नेछ ।
- (६) बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाको कार्यक्षेत्र विस्तारको स्वीकृति दिदा एक पटकमा आवश्यकता, व्यवसायिक सम्भाव्यता र सदस्यता मागको अवस्था समेत हेरी बढीमा जोडिएका दुई वटा स्थानीय तहसम्म कार्यक्षेत्र विस्तार गर्न स्वीकृति दिइनेछ ।
- (७) अन्य विषयगत र बहुदेशीय कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाको कार्यक्षेत्र विस्तारको स्वीकृति दिदा एक पटकमा आवश्यकता, सम्भाव्यता र सदस्यता मागको अवस्था समेत हेरी बढीमा जोडिएका दुई वटा जिल्लासम्म कार्यक्षेत्र विस्तार गर्न स्वीकृति दिइनेछ ।
- (८) एक पटक कार्यक्षेत्र विस्तार गरेपछि दुई वर्षसम्म कार्यक्षेत्र विस्तार गर्न पाइने छैन ।

८

सचिव

(९) यसअघि कार्यक्षेत्र विस्तारको स्वीकृति लिएका संस्थाहरूले यो मापदण्ड जारी भएको एक वर्ष भित्रमा थपिएको लगायत समग्र कार्यक्षेत्रमा सदस्य र कारोवारको न्यूनतम मापदण्ड पूरा नगरेमा तथा अनुगमनका क्रममा दिइएका निर्देशनहरू कार्यान्वयन नगरेको खण्डमा कार्यालयले थपिएको लगायत समग्र कार्यक्षेत्रको पुननिर्धारण गरी सदस्य र कारोवारको न्यूनतम मापदण्ड पूरा भएका कार्यक्षेत्र मात्र कायम गर्नेछ।

७. संस्थाको सेवाकेन्द्र स्वीकृति सम्बन्धी मापदण्ड

- (१) सहकारी संघ/संस्थाहरूले कार्यालयको स्वीकृति विना सेवाकेन्द्र खोली संचालन गर्न पाउने छैनन् ।
- (२) यस अघि कार्यालयको स्वीकृति विना सेवाकेन्द्र खोली संचालन गरिरहेका संस्थाहरूले यो मापदण्ड जारी भएको एक महिनाभित्र कुन कुन स्थानमा सेवाकेन्द्र खोलेको हो, सो को विस्तृत विवरण कार्यालयमा पेश गरी स्वीकृतिको माग गर्नुपर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम माग भई अप्पछि कार्यालयले यस मापदण्ड बमोजिम प्रक्रिया पुगे नपुगेको हेरी त्यस्तो सेवाकेन्द्र स्वीकृत गर्ने वा नगर्ने निर्णय गर्नेछ ।
- (४) सेवाकेन्द्रको स्वीकृति दिदा कुन स्थानमा सेवाकेन्द्र संचालन गर्ने हो सो स्थानको नाम नै उल्लेख गरी सेवाकेन्द्रको स्वोकृति दिइनेछ । स्वीकृति दिए वाहेक अन्य स्थानमा सेवाकेन्द्र संचालन गर्न पाइने छैन ।
- (५) यस अघि विनियममा संख्या मात्र उल्लेख गरी वा नगरी आफुखुशी विभिन्न स्थानमा सेवाकेन्द्र खोली संचालन गरेका सहकारी संस्थाहरूले उपदफा (२) र (३) बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी हालका सेवाकेन्द्र नियमित गर्नुका साथै अवदेखि अनिवार्य रूपमा स्थान नै तोकेर मापदण्डको प्रक्रिया पूरा गरेर स्वीकृति लिएर मात्र सेवाकेन्द्र संचालन गर्नुपर्नेछ ।
- (६) सेवाकेन्द्र स्वीकृति प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क. बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाको स्वीकृति दिदा देहायको शर्तहरू पूरा भएको हुनुपर्नेछ ।

१. संस्थाको सदस्य संख्या एक हजार भन्दा माथि भएको तथा मौजूदा कार्यक्षेत्रका स्थानीय तहका प्रत्येक वडाहरूमा कूल सदस्य संख्याको कम्तिमा ५ प्रतिशत सदस्यहरू र कूल बचत वा ऋण कारोवारको ५ प्रतिशत कारोवार भएको । तर ग्रामीण क्षेत्र र पहाडी जिल्लाको हकमा सेवाकेन्द्र

९

सचिव

- स्थापनाको आवश्यकता र औचित्य सदस्य संख्या कम भएता पनि सेवाकेन्द्रको स्वीकृति दिन सकिनेछ ।
२. संस्थाको प्राथमिक पूँजीकोष एक करोड रुपैयाँ भन्दा बढी भएको ।
 ३. संस्थाको कार्यक्षेत्र कम्तिमा तीनवटा स्थानीय तहमा फैलिएको ।
 ४. स्थापना हुने सेवा केन्द्रबाट कम्तिमा ३०० जना सदस्यहरुलाई सेवा दिनुपर्ने अवस्था रहेको । तर ग्रामिण क्षेत्र र पहाडी जिल्लाको हकमा भौगोलिक कठिनाईको अवस्था र सेवा केन्द्रको आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी तोकिए भन्दा कम सदस्य संख्या भए पनि सेवा केन्द्र स्वीकृत गर्न सकिनेछ ।
 ५. सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिश संलग्न भएको ।
 ६. संस्थामा सदस्यहरुको लोकतान्त्रिक नियन्त्रण कायम हुने व्यवस्था मिलाइएको ।
 ७. अनुसूची २ मा उल्लेखित सूचक बमोजिम कार्यालयले संस्थाको अनुगमन गरी दिएका सुझावहरु कार्यान्वयन गरेको वा निश्चित समयभित्र कार्यान्वयन गर्न प्रतिवद्ध रहेको ।
 ८. सेवाकेन्द्र संचालन गर्ने क्षेत्रमा सदस्यता विस्तार तथा कारोबार विस्तार तथा अम्दानी र खर्च सहितको कम्तिमा १ वर्षको कार्ययोजना पेश भएको ।
 ९. संचालकहरु, विषयगत उपसमितिका पदाधिकारीहरु, कर्मचारीहरुले कम्तिमा १ दिनको सहकारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण लिएको ।
 १०. संस्था दर्ता भएको ३ वर्ष पूरा भएको र विगत ३ वर्ष देखि संस्था लगातार नाफामा संचालित भएको ।
 ११. सेवाकेन्द्र स्थापना सहित विनियम संशोधनको प्रस्तावर बूँदा ८ बमोजिमको कार्ययोजना साधारण कूल सदस्य संख्याको बहुमतबाट पारित भएको ।
 १२. कार्यालयले आवश्यक देखी माग गरेको अन्य कागजात/विवरण पेश भएको ।
- ख. अन्य विषयगत र बहुदेशीय सहकारी संस्थाको सेवाकेन्द्र स्वीकृत गर्दा देहायको शर्तहरु पूरा भएको हुनुपर्नेछ ।
१. विषय अनुसारको मुख्य कारोबार/ऐनले निर्धारण गरेको मापदण्ड अनुसार भएको ।

१०

सचिव

२. संस्थाको सदस्य संख्या एक हजार भन्दा माथि भएको तथा मौजूदा कार्यक्षेत्रका स्थानीय तहका प्रत्येक वडाहरूमा कूल सदस्य संख्याको कम्तिमा ५ प्रतिशत सदस्यहरू र कूल खरिद वा बिक्री कारोवारको ५ प्रतिशत कारोवार भएको । तर ग्रामीण क्षेत्र र पहाडी जिल्लाको हकमा सेवाकेन्द्र स्थापनाको आवश्यकता र औचित्य सदस्य संख्या कम भएता पनि सेवाकेन्द्रको स्वीकृति दिन सकिनेछ ।
३. संस्थाको प्राथमिक पूँजीकोष एक करोड रुपैयाँ भन्दा बढी भएको ।
४. संस्थाको कार्यक्षेत्र कम्तिमा तीनवटा स्थानीय तहमा फैलिएको ।
५. स्थापना हुने सेवा केन्द्रबाट कम्तिमा ३०० जना सदस्यहरूलाई सेवा दिनुपर्ने अवस्था रहेको । तर पहाडी जिल्लाको हकमा भौगोलिक कठिनाईको अवस्था र सेवाकेन्द्रको आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी तोकिए भन्दा कम सदस्य संख्या भए पनि सेवा केन्द्र स्वीकृत गर्न सकिनेछ ।
६. सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिश संलग्न भएको ।
७. संस्थामा सदस्यहरूको लोकतान्त्रिक नियन्त्रण कायम हुने व्यवस्था मिलाइएको ।
८. अनुसूची ३ मा उल्लेखित सूचक बमोजिम कार्यालयले संस्थाको अनुगमन गरी दिएका सुझावहरू कार्यान्वयन गरेको वा निश्चित समयभित्र कार्यान्वयन गर्न प्रतिवद्ध रहेको ।
९. सेवाकेन्द्र संचालन गर्ने क्षेत्रमा सदस्यता विस्तार तथा कारोवार विस्तार तथा अम्दानी र खर्च सहितको कम्तिमा १ वर्षको कार्ययोजना पेश भएको
१०. संचालकहरू, विषयगत उपसमितिका पदाधिकारीहरू, कर्मचारीहरूले कम्तिमा १ दिनको सहकारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण लिएको ।
११. संस्था दर्ता भएको ३ वर्ष पूरा भएको र विगत ३ वर्ष देखि संस्था लगातार नाफामा संचालित भएको ।
१२. सेवाकेन्द्र स्थापना सहित विनियम संशोधनको प्रस्ताव र बूँदा ९ बमोजिमको कार्ययोजना साधारण सभामा कूल सदस्य संख्याको बहुमतबाट पारित भएको ।
१३. कार्यालयले आवश्यक देखी माग गरेको अन्य कागजात/विवरण पेश भएको ।
- (७) सेवाकेन्द्रको स्वीकृति लिन सहकारी संस्थाले माथि उल्लेख भएबमोजिमको कागजातहरू तयार गरी र आवश्यकता अनुसार निर्णय समेत गरी सो कागजातको प्रतिलिपिहरू सहित निर्णय भएको पैंतीस दिन भित्र कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

- (८) उपदफा (७) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि कार्यालयले कागजातहरूको अध्ययन तथा आवश्यकता अनुसार स्थलगत निरीक्षण समेत गरी सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा भएको भए कागजात प्राप्त भएको तीस दिनभित्र सेवाकेन्द्रको स्वीकृति सहित विनियम संशोधन स्वीकृत गरिदिनेछ ।
- (९) उपदफा (८) बमोजिम कागजातहरूको अध्ययनका क्रममा तथा स्थलगत निरीक्षणका क्रममा विषय वस्तुसंग सम्बन्धित थप कागजात एवं जानकारी माग भएमा उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।
- (१०) उपदफा (८) बमोजिम सेवाकेन्द्रको स्वीकृति पाएपछि संस्थाले सो व्यहोराको जानकारी सदस्य एवं सरोकारवालाहरूलाई सार्वजनिक सूचनाको माध्यमबाट गराउनुपर्नेछ ।
- (११) बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाले सेवाकेन्द्रलाई सदस्यबाट बचत संकलन गर्ने र सदस्यलाई ऋण लगानी गर्ने र सावाँ व्याज तिर्ने सेवा प्रवाह गर्ने स्थानको रूपमा मात्र प्रयोग गरी दैनिक रूपमा सेवा केन्द्र भएको कारोवारको हिसाव मूल कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ । मूल संस्थाको शाखाको रूपमा कारोवार गर्ने गरी संचालन गर्न पाइने छैन ।
- (१२) अन्य विषयगत र बहुदेशीय सहकारी संस्थाले सेवाकेन्द्रलाई सदस्यबाट उत्पादन संकलन गर्ने र सदस्यलाई सामान बिक्री गर्ने र मापदण्ड भित्र रही बचत परिचालन गर्ने स्थानको रूपमा मात्र प्रयोग गरी दैनिक रूपमा सेवा केन्द्रबाट भएको कारोवारको हिसाव मूल कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ । मूल संस्थाको शाखाको रूपमा कारोवार गर्ने गरी संचालन गर्न पाइने छैन ।
- (१३) यस अघि स्थान नै तोकी सेवा केन्द्र संचालनको स्वीकृति लिएका संस्थाहरूले एक वर्ष भित्रमा सेवाकेन्द्र संचालन नगरेमा, सेवा केन्द्र संचालनको न्यूनतम सदस्य संख्या नपुर्‍याएमा, कार्यक्षेत्रमा सदस्य र कारोवारको न्यूनतम मापदण्ड पूरा नगरेमा तथा अनुगमन गरी दिईएका निर्देशनहरूको पालना नगरेको खण्डमा कार्यालयले कार्यक्षेत्रको पुनःनिर्धारण गरी सदस्य र कारोवारको न्यूनतम मापदण्ड पूरा भएका कार्यक्षेत्र मात्र कायम गरी सेवाकेन्द्र हटाउन निर्देशन दिनेछ ।
- (१४) सेवाकेन्द्र संचालन गर्ने सहकारी संस्थाहरूले मूल कार्यालयलाई प्रधान कार्यालय, मुख्य कार्यालय तथा सेवाकेन्द्रहरूलाई शाखा कार्यालय जस्ता शब्दावलीले सम्बोधन गर्न तथा साइनबोर्ड समेत सोही अनुसार राख्न पाइने छैन । संस्थाको मूल कार्यालयलाई सहकारी संस्था मात्र जनिने गरी र सेवाकेन्द्रलाई संस्थाको नाम लेखी तल जुन स्थानको सेवा केन्द्र हो सोही मात्र राखी सेवाकेन्द्र संचालन गर्नुपर्नेछ । यस अघि यस अनुसार सेवाकेन्द्र संचालन नगरेका सहकारी संस्थाहरूले यो मापदण्ड जारी भएको एक महिनाभित्र मापदण्ड अनुसारको व्यवस्था अनिवार्य रूपमा मिलाउनु पर्नेछ ।

सचिव

परिच्छेद ५

शेयर पूँजी र बचत परिचालन

८. शेयर पूँजी सम्बन्धी मापदण्डः - (१) संस्थाले जारी गर्ने कूल शेयर पूँजीको रकम संस्थाको विनियममा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (२) संस्थाको विनियममा उल्लेख भएको कूल शेयर पूँजी चुक्ता शेयर पूँजीको बढीमा ५ गुणासम्म हुनुपर्नेछ ।
९. शेयर खरीद र अन्य सहकारीमा लगानी सम्बन्धी मापदण्डः- (१) बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने एउटा सहकारी संस्थाले सोही प्रकृतिको कारोबार गर्ने अर्को संस्थाको शेयर खरीद गर्न पाउने छैनन् ।
- (२) आफू सदस्य रहेको विषयगत संघ वा सहकारी बैंक बाहेक कुनै पनि संस्थाले समानान्तर अर्को प्रारम्भिक संस्थामा बचत जम्मा गर्न पाउने छैन । विषयगत संघ वा सहकारी बैंकमा राखिएको बचत रकमलाई तरलतामा गणना गरिने छ ।
- (३) प्रचलित कानून तथा सहकारी ऐन तथा नियमावलीको अधिनमा रही सहकारी संस्थाहरूले साझेदारीमा उद्योग व्यवसायहरू, परियोजना, प्रशोधन कारखाना, आदि संचालन गर्न सक्नेछन् तथा सो जानकारी कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।
- (४) उद्योग व्यवसायको व्यवस्थापनका लागि संचालक समितिले संचालक सदस्यबाट अवधि तोकी प्रतिनिधित्व गराउनु पर्नेछ वा विनियममा व्यवस्था गरी प्रतिनिधि निर्वाचन गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (५) वित्तिय कारोबार बाहेकको उद्देश्यका लागि संस्थाहरूको संयुक्त वा एकल लगानीमा व्यवसाय संचालन गर्ने गरी प्रचलित कानून बमोजिम सहकारी उद्योग वा व्यवसाय दर्ता गर्न सकिनेछ ।
१०. बचत तथा ऋण परिचालन निर्देशिकाः - (१) बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाले साधारण सभाले स्वीकृत गरेको बचत तथा ऋण परिचालन निर्देशिकाको अधिनमा रही कारोबार गर्नुपर्नेछ ।
- (२) निर्देशिका तर्जुमा गर्दा ऐन, नियमावली, मापदण्ड तथा विनियमलाई अनिवार्य रूपमा अनुशरण गर्नु पर्नेछ ।
११. लेखा राख्ने प्रणालीः- संस्थाका सदस्यहरू बीच लाभांश वितरण प्रयोजनको लागि नगद आधार (Cash Basis) मा व्याज आय लेखा राखी अन्य प्रयोजनका लागि प्रोदभावी आधार (Accrual Basis) मा कारोवारको लेखा राख्नु पर्नेछ । नगदमा प्राप्त नभएको व्याजलाई पाउनु पर्ने व्याज हिसाबमा खर्च लेखी व्याज मुलतवी हिसाव (Interest Suspense A/C) मा जम्मा गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

१२. ऋण लगानीका लागि प्रक्रिया -(१) संस्थाले आफ्नो सदस्यलाई उपलब्ध स्रोत, जोखिम विश्लेषण एवं संस्थाको कूल पुँजी कोषको आधारमा ऋण प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम ऋण प्रदान गर्दा ऋण लगानीको उद्देश्य खुलाउन पर्नेछ र मूलतः संस्थाको उद्देश्य अनुसार स्वीकृत परियोजनाको आधारमा ऋण लगानी गर्नुपर्नेछ ।

(३) प्रस्तावित ऋण रकम उचित सुरक्षण हुने गरी जायजथा धरौटी वा कुनै सदस्यको धन जमानीमा मात्र संस्थाले ऋण लगानी गर्नुपर्नेछ ।

तर संस्थाले जेथा जमानी नभएका सदस्यहरूलाई कुनै वा केही सदस्यहरूको निक्षेप धितो रहने शर्तमा वा संस्थाको स्वीकृत नीति बमोजिम बिना धितो लघु ऋण लगानी गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(४) ऋण लगानी गर्दा ऋण माग फारमको उपयोग, धितो मुल्यांकन प्रक्रिया, ऋण उपसमितिको सिफारिस वा स्वीकृति र अनुमोदन जस्ता पूर्व निर्धारित प्रक्रिया अवलम्बन गरी ऋण प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

(५) संस्थाले जेथा धितो राखी ऋण लगानी गर्दा ऋण लिने सदस्यको आफ्नै वा एकाघरका परिवारका सदस्यको नामको ऋणलाई थाम्ने गरी जेथा (Primary collateral) धितो राखेर मात्र ऋण लगानी गर्नु पर्नेछ ।

(६) संस्थाबाट प्रवाहित हुने सबै प्रकारका ऋण लगानीमा कुल परियोजना लागतको बढीमा ८० प्रतिशत अंश संस्थाबाट र घटीमा २० प्रतिशत अंश ऋणी सदस्यको स्व-पूँजीबाट व्यहोर्ने गरी ऋण लगानी गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । सदस्यहरूलाई घरजग्गा खरीद गर्न ऋण दिनु पर्ने भएमा कूल मूल्यको बढीमा ४० प्रतिशत मात्र लगानी गर्न सकिनेछ । कुल ऋण लगानीको २५ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी घर जग्गामा कर्जाको सीमा निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(७) रु. १० लाख भन्दा माथिको कुल परियोजना लागत निर्धारण गर्दा संस्थागत मूल्यांकनकर्ताहरूबाट र अन्यमा कुनै एक संचालक, ऋण उप समिति सदस्य र व्यवस्थापकको सामूहिक टोलीले मूल्यांकन गर्नु पर्नेछ ।

(८) संस्थाले आफ्नो सदस्यको शेयर प्रमाणपत्र धितो जमानी राखी कर्जा प्रवाह गर्न पाउने छैन ।

(९) संस्था दर्ता हुँदाका बखत रहेका सदस्य बाहेक अन्यको हकमा सदस्यको रूपमा तीन महिनासम्म संस्थामा नियमित बचत गरे पछि मात्र कर्जा प्रवाह गर्न सकिनेछ ।

(१०) संस्थाले ऋण लगानी गर्दा घट्टो दरमा ब्याज हिसाव गर्नु पर्नेछ । ब्याज पूँजीकरण गर्न पाइने छैन ।

(११) धितो वापतको सम्पत्ति संघ संस्थाको नाममा दृष्टिवन्धक वा रोक्का गराई राख्नु पर्नेछ । संचालक वा अन्य कुनै व्यक्ति नाममा राख्न पाइने छैन ।

- (१२) संस्थाका संचालक तथा लेखा समितिका ४९ प्रतिशत भन्दा बढी पदाधिकारीहरूलाई एकै अवधिमा ऋण लगानी गर्न पाइने छैन । संस्थामा आवश्यकता भन्दा बढी तरलता रहेको अवस्थामा छोटो अवधिको ऋण लगानी गर्न भने यो व्यवस्थाले बाधा पर्ने छैन ।
- (१३) संस्थाको संचालक समिति, लेखा समिति, ऋण उप-समितिका पदाधिकारी तथा व्यवस्थापकले लिएको ऋणको विवरण बार्षिक रुपमा कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

१३. ऋणको वर्गीकरण:- संघ वा संस्थाले आफ्ना सदस्यलाई ऋण लगानी गर्दा संस्थाहरूको हकमा देहाय बमोजिम ऋण नोक्सानी कोषको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

ऋणको वर्गीकरण	भाखा नाघेको अवधि	ऋण नोक्सानी कोषको व्यवस्था
असल ऋण	भाखा ननाघेको	१ प्रतिशत
शंकास्पद ऋण	१ वर्ष सम्म भाखा नाघेको	३५ प्रतिशत
खराब ऋण	१ वर्ष भन्दा बढी भाखा नाघेको	१०० प्रतिशत

१४. पेशकी लिन नपाइने:- (१) संस्थाका संचालक, व्यवस्थापक र लेखा समितिका पदाधिकारीहरूलाई काम र पेशकी फछ्योर्ट समय सिमा नतोकी पेशकी दिन पाइने छैन ।

(२) उपदफा (१) विपरित व्यक्तिगत प्रयोजनका लागि लिएको पेशकी रकमलाई ऋण सरह मानी अधिकतम व्याज सहित असूल उपर गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

१५. तरलता सम्बन्धी व्यवस्था:- (१) बचत तथा ऋण सम्बन्धी कारोवार गर्ने प्रत्येक संस्थाले कूल निक्षेप रकमको कम्तिमा १५ प्रतिशत रकम तरलता राख्नु पर्नेछ । नगद मौज्दात, बैंक मौज्दात, सरकारी ऋण पत्रमा गरिएको लगानी र सहकारी बैंक तथा वचत तथा ऋण सहकारी संघमा रहेको निक्षेप रकमलाई तरलताको रुपमा गणना गरिनेछ ।

(२) प्रत्येक महिनाको अन्तिम दिनलाई आधार मानी तरलताको गणना गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ६

सहकारी संघ संस्थाको अनुगमन तथा नियमन

१६. सहकारी संस्थाको अनुगमन सम्बन्धी मापदण्ड: ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्थाका अतिरिक्त सहकारी संघ/संस्थाहरूको अनुगमन तथा निरिक्षण सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछ:

१५

सचिव

(क) नियमित अनुगमन (१) सहकारी संघ/संस्थाको नियमित अनुगमन गर्दा अनुसूची १ बमोजिमको अनुगमन निरीक्षण फाराम भरी सो को आधारमा अनुगमन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।

(२) नियमित अनुगमन सम्पन्न गरेपछि सो को ७ दिनभित्र कार्यालयले सम्बन्धित संघ/संस्थाको काम कारवाहीमा देखिएका कैफियतहरू र सो को सुधार गर्नुपर्ने विषयमा निर्देशन सहित लिखित पत्राचार गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम लिखित रूपमा प्राप्त निर्देशनहरू कार्यान्वयन गरी कार्यालयमा प्रगति विवरण पेश गर्नु सम्बन्धित संघ/संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) स्थलगत अनुगमनका अतिरिक्त कार्यालयले संघ/संस्थाबाट पेश भएका प्रतिवेदनहरू तथा सूचना प्रतिवेदन प्रणालीका आधारमा समेत संघ/संस्थाहरूको काम कारवाहीको नियमित अनुगमन गरी निर्देशन दिन सक्नेछ । यसरी प्राप्त निर्देशनको समेत कार्यान्वयन गरी कार्यालयमा प्रगती विवरण पेश गर्नु सम्बन्धित संघ/संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

(५) नियमित अनुगमनबाट दिइएका निर्देशनहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको कार्यालयले नियमित रूपमा अनुगमन गर्नेछ तथा आवश्यकता अनुसार पुन अनुगमन समेत गर्न सक्नेछ ।

(ख) सघन अनुगमन (१) संघ/संस्थाको सघन अनुगमन गर्नका लागि कार्यालयका कर्मचारीहरू र आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ सहितको सघन अनुगमन टोली कार्यालयले गठन गर्नेछ ।

(२) सघन अनुगमन गर्दा अनुगमन टोलीले अनुसूची २ बमोजिमको बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूको परिमाणात्मक र गुणात्मक पक्ष (PEARLS/MOLMAC) देखिने सूचकहरू भएको अनुगमन निरीक्षण फाराम भरी सो को आधारमा अनुगमन प्रतिवेदन तयार गर्नेछ । बचत तथा ऋण बाहेक मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूको हकमा अनुसूची ३ बमोजिमको अनुगमन तथा निरीक्षण फाराम भरी सो को आधारमा अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।

(३) सघन अनुगमन गर्दा आवश्यकता अनुसार नेपाल राष्ट्र बैंक तथा अन्य निकायको समेत सहयोग लिन सकिनेछ ।

(४) संघ संस्थाको सघन अनुगमन सम्पन्न भए पछि सो को १५ दिनभित्र अनुगमन टोलीले कार्यालयमा सघन अनुगमन प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

(५) सघन अनुगमन टोलीबाट प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि कार्यालयबाट सम्बन्धित संघ/संस्थाका संचालक समिति र लेखा समितिका पदाधिकारीहरूलाई प्रतिवेदनमा देखिएका कैफियतहरू र दिइएका

१६

सचिव

निर्देशनहरूको सम्बन्धमा संस्थाको प्रारम्भिक प्रतिक्रिया सहित बोलाई कार्यालयमा छलफल गरिनेछ । यस्तो छलफल कार्यालयमा वा आवश्यकता अनुसार स्थलगत रुपमा समेत आयोजना गर्न सकिनेछ ।

(६) उपदफा (४) बमोजिमको छलफल पछि दिइएका निर्देशनहरू कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित संघ/संस्थाका पदाधिकारिहरूलाई लिखित प्रतिवद्धता गराइनेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम निर्देशन कार्यान्वयनका लागि प्रतिवद्धता गरेपछि संस्थाले १५ दिनभित्र अनुगमनबाट दिइएका निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्नका लागि अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा १ वर्षको कार्य योजना तयार गरी संचालक समितिबाट पारित गराई कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ र सो को प्रगति विवरण मासिक रुपमा कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(८) सघन अनुगमनबाट दिइएका सुझावहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको कार्यालयले नियमित रुपमा अनुगमन गर्नेछ तथा आवश्यकता अनुसार पुन अनुगमन समेत गर्न सक्नेछ ।

(९) ऐनको दफा ८१ बमोजिम मन्त्रालयले सहकारी संघ संस्थाहरूको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्दा तथा ऐनको दफा ८२ बमोजिम संघहरूले आफ्ना सदस्य संघ/संस्थाहरूको कामको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्दा यसै मापदण्ड र सूचकहरूको अनुशरण गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-७

सहकारी संघहरूको काम, कर्तव्य र दायित्व

१६. प्रदेश सहकारी संघ:- प्रदेश सहकारी संघले आफ्नो विनियमको अधिनमा रही सहकारी क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धनमा केन्द्रित रहदै देहायका कामहरू समेत गर्नु पर्नेछ:-

- (क) सहकारी सम्बन्धी नीति तथा योजना निर्माणमा सरकारलाई सहयोग पुऱ्याउने ।
- (ख) सहकारीका क्षेत्रमा बनेका नीति तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न गराउन सहकारी संघ संस्थाहरूलाई क्रियाशिल बनाउने,
- (ग) जिल्ला सहकारी संघ र विषयगत संघहरूको समन्वय एवं क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने,
- (घ) सहकारीको आचारसंहिता तर्जुमा गरी लागू गर्ने र सो को अनुगमन गर्ने,
- (ङ) सहकारी सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने,
- (च) संघ संस्थाहरू बीच समन्वयको भूमिका निर्वाह गर्ने,

१७

सचिव

- (छ) सहकारी क्षेत्रमा विद्यमान विसंगति र विकृतिहरू न्यून गर्न प्रभावकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,
- (ज) सहकारीका मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तहरूको अनुशरण गर्ने गराउने ।
- (झ) प्रदेश तहमा राष्ट्रिय सहकारी दिवसको संयोजन गर्ने ।
- (ञ) सदस्य संघ संस्थाहरूको अनुगमन गरी स्वनियमनको अभ्यास गराउने,
- (ट) संस्थाहरू बीच देखिने अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा न्यून गर्न पहल गर्ने । स्वस्थ र सक्षम सहकारी संस्थाहरूको विकासका लागि एकिकरण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।

१७. प्रदेश विषयगत सहकारी संघ: विषयगत संघहरूले आफ्नो विनियमको अधिनमा रही सम्बन्धित संघ संस्थाहरूको विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि देहायका कामहरू समेत गर्नु पर्नेछ:-

- (क) सदस्य संघ संस्थाहरूको अनुगमन गरी स्वनियमनको अभ्यास गराउने,
- (ख) आफ्ना सदस्य संघ संस्थाहरूमा उत्पन्न हुने विवाद समाधान गर्न मध्यस्थताको काम गर्ने,
- (ग) आपसी सहकारी सहयोगका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने,
- (घ) सहकारी शिक्षा र सूचना सम्प्रेषणका लागि प्रभावकारी कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- (ङ) विषयगत सदस्य संघ संस्थाहरूलाई सेवा र टेवा पुग्ने गरी व्यवसायिक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- (च) संस्थाहरू बीच देखिने अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा न्यून गर्न पहल गर्ने । स्वस्थ र सक्षम सहकारी संस्थाहरूको विकासका लागि एकिकरण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।

१८. जिल्ला सहकारी संघ - (१) जिल्ला सहकारी संघले जिल्ला भित्रका सबै प्रारम्भिक संस्थाहरू र विषयगत संघको विकास र प्रवर्द्धनका लागि देहायका कामहरू गर्नु पर्नेछ:-

- (क) सहकारी संस्थाहरू बीच सहकार्य, सहयोग, समन्वय र एकताको भावनाको विकास गर्ने ।
- (ख) राष्ट्रिय सहकारी दिवसको जिल्ला तहमा संयोजन गर्ने ।
- (ग) जिल्ला भित्र रहेका सबै सहकारी संस्थाहरूलाई सदस्यता विस्तार गर्ने ।
- (घ) पूर्व सहकारी शिक्षा तथा आधारभूत सहकारी शिक्षा सम्बन्धी तालिम कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- (ङ) सहकारी प्रति जनचेतना अभिवृद्धि गर्न स्थानिय स्तरमा विभिन्न वर्ग र समुदायका बीच पुग्ने गरी सहकारी जागरणका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- (च) आर्थिक विकास गर्न सहकारीका मूल्यहरू र सिद्धान्तहरूको प्रवर्द्धन गर्ने ।
- (छ) जिल्ला तहमा सहकारी सूचना व्यवस्थापन र प्रशारणको व्यवस्था मिलाउने ।
- (ज) संस्थाहरू बीचका समस्याहरू समाधान गर्न मध्यस्थताको भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- (झ) संस्थाहरू बीच देखिने अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा न्यून गर्न पहल गर्ने । स्वस्थ र सक्षम सहकारी संस्थाहरूको विकासका लागि एकिकरण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- (ञ) सदस्य संघ संस्थाहरूको अनुगमन गरी स्वनियमनको अभ्यास गराउने ।

१८

सचिव

- (२) विषयगत जिल्ला सहकारी संघले जिल्ला भित्रका आफ्ना विषयका प्रारम्भिक संस्थाहरूको विकास र प्रवर्द्धनका लागि देहायका कामहरू गर्नु पर्नेछः-
- (क) व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि समन्वयको भूमिका निर्वाह गर्ने ।
 - (ख) वस्तु तथा सेवाको उत्पादनमा प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने ।
 - (ग) संस्थाहरूमा स्वःअनुशासन कायम गराउन अनुगमन गरी सुधारका लागि सुझाव गर्ने ।
 - (घ) सहकारी शिक्षा र सूचनाको प्रवर्द्धन गर्ने ।
 - (ङ) सहकारी प्रति जनचेतना अभिवृद्धि गर्न स्थानिय स्तरमा सहकारी जागरणका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
 - (च) संस्थाहरूका समस्याहरू समाधान गर्न गराउन पहल गर्ने ।
 - (छ) संस्था संचालनमा देखिने कमजोर पक्षहरूमा सुधारका लागि नेतृत्व लिने ।
१९. अनुगमन प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेः- आफ्नो सदस्य संस्थाहरूको नियमित रूपमा अनुगमन गरी वर्षको एक पटक सोको एक प्रति सुझावहरू सहितको समष्टिगत प्रतिवेदन संघहरूले कार्यालयमा उपलब्ध गराई कार्यालय र कार्यालयको कामलाई थप प्रभावकारी बनाउन र स्वनियमनको सिद्धान्तलाई व्यवहारिक प्रयोग गर्ने कार्यमा योगदान पुऱ्याउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-८

लेखा परीक्षण तथा लेखा परीक्षकले पालना गर्नु पर्ने मापदण्डहरू

२०. लेखा परीक्षक सम्बन्धी व्यवस्थाः- (१) सहकारी संघ संस्थाहरूको ऐनको दफा ६२ बमोजिम लेखापरीक्षक नियुक्त गरेपछि सो को जानकारी निम्न विवरण सहित ७ दिन भित्रमा कार्यालयमा गराउनु पर्नेछ ।
- (क) लेखापरीक्षकको नाम, ठेगाना
 - (ख) विगत तीन वर्षको नियुक्त लेखापरीक्षकको नाम, ठेगाना
 - (ग) लेखापरीक्षकको लेखापरीक्षण इजाजत पत्रको प्रतिलिपि
 - (घ) लेखापरीक्षकको नियुक्ति र पारिश्रमिक तोक्ने सम्बन्धि साधारण सभाको निर्णयको प्रतिलिपि
 - (ङ) सम्बन्धित लेखापरीक्षकले आफू संस्थाको लेखापरीक्षक नियुक्त हुन अयोग्य नभएको भनी दिएको लिखित जानकारीको प्रतिलिपि
- (२) सहकारी संघ/संस्थाहरूले लेखापरीक्षक नियुक्त गरेको प्रक्रिया नमिलेको वा अयोग्य भएको देखिएमा आवश्यक जाँचबुझ गरी कार्यालयले अर्को लेखापरीक्षक नियुक्तिको लागि ७ दिनभित्र निर्देशन दिने र संस्थाले पुनः प्रक्रिया पूरा गरी अर्को लेखापरीक्षक नियुक्त गरी जानकारी दिनुपर्नेछ ।
- (३) लेखापरीक्षकले लेखापरीक्षण सम्पन्न गरेको पन्ध्र दिनभित्र प्रारम्भिक प्रतिवेदन सहकारी संस्थाको

१९

सचिव

व्यवस्थापकीय प्रक्रियाका लागि उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(४) पच्चीस करोड रुपैया भन्दा बढी सम्पत्ति तथा दायित्व भएका संस्थाहरूको लेखापरीक्षण प्रारम्भिक प्रतिवेदन कार्यालयमा समेत पेश गर्नुपर्नेछ ।

(५) प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्राप्त भएको ७ दिनभित्र व्यवस्थापकीय र नियामक प्रतिक्रियामा प्राप्त भएकोमा सो समेत समावेश गरी ७ दिनभित्र अन्तिम प्रतिवेदन संख्यामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

२१. लेखा परीक्षकले पालना गर्नु पर्ने मापदण्डहरू:- लेखा परीक्षकले संघ/संस्थाको लेखापरीक्षण गर्दा ऐनको दफा ६३ ले निर्दिष्ट गरेको व्यवस्थाका अतिरिक्त देहायका मापदण्डहरूको पालना गर्नु पर्नेछ:-

(क) रु. १ करोड भन्दा बढी वचत परिचालन गर्ने संस्था वा संघको लेखापरीक्षण गर्दा अनिवार्य रूपमा अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित नियमनकारी निकायमा लड फर्म लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ:-

(१) कार्यक्षेत्र बाहिर र गैर सदस्यसँग कारोवार गरे नगरेको, गरेको भए त्यस्ता व्यक्ति वा निकायहरूको संख्या र कारोवारको विवरण,

(२) वचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने संघ/संस्थाको PEARLS का आधारमा वित्तीय अवस्था,

(३) शेयर सदस्यहरूलाई शेयर लगानीको १८ प्रतिशतसम्म मात्र लाभांश वाड्न पाइने प्रावधान विपरित अन्य कुनै नामबाट थप रकम उपलब्ध गराए नगराएको, गराएको भए सो को विवरण स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्ने,

(४) समितिका पदाधिकारी र व्यवस्थापकले लिएको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधाहरू र सो को आधार,

(५) समितिका पदाधिकारी र व्यवस्थापकले लिएको पेशकी रकम, पेशकी लिनुको उद्देश्य र पेशकी लिएको अबधि,

(६) समितिका पदाधिकारी र व्यवस्थापकको नाममा रहेको ऋण रकम, व्याज दर, ऋणको किसिम, भुक्तानीको अवस्था र ऋण स्वीकृतिको प्रक्रिया,

(७) निजी कम्पनी वा फर्ममा गरिएको ऋण वा शेयर लगानी र त्यस्तो कम्पनी वा फर्मको धनी वा संचालकहरू एवं सहकारी संस्थाका संचालक समितिका पदाधिकारीहरू एकै भए नभएको विवरण,

(८) जगेडा कोषको व्यवस्था र उपयोग,

(९) ढुकुटी, कारोवार काउन्टर र मार्गस्थल नगदको विमा व्यवस्था भए नभएको, भएको भए सोको विवरण,

(१०) जोखिम कोषको व्यवस्था र जोखिममा रहेको लगानी,

(११) आन्तरिक नियन्त्रण पद्धति प्रभावकारी भए नभएको सो को आधार,

(१२) लेखा समितिको सक्रियता, प्रभावकारिता र दिइएका सुझावहरूको कार्यान्वयनको अवस्था,

२०

सचिव

- (१३) लिने दिने व्याज दरको औसत स्प्रेड दर र लिने दिने व्याजको अन्तर,
(१४) ऋण प्रवाहमा लिइएको सेवा शुल्कको दर र ऋण प्रवाहको काममा हुने खर्चसँगको तादम्यता,
(१५) कुल ऋण तथा शेयर लगानी एवं सम्पत्ति खरिदको शीर्षकगत विवरण,
(१६) लगानीको सुरक्षणको अवस्था र धितोको अवस्था,
(१७) नियमानुसार सरकारी राजस्व कट्टी र दाखिलाको अवस्था,
(१८) यसअघि गरिएको अनुगमन निरीक्षण प्रतिवेदन र सुझावहरूको कार्यान्वयनको अवस्था,
(१९) साधारण सभा एवं अन्य बैठकको नियमितता,
(२०) यस मापदण्ड बमोजिम पालना नगरिएका प्रमुख व्यवस्थाहरू ।
- (ख) खण्ड (क) मा उल्लेखित मापदण्ड सम्बन्धमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भएमा कार्यालयमा लिखित रूपमा सुझाव माग गर्नु पर्नेछ । यसरी सुझाव माग गरिएकोमा कार्यालयले १ महिना भित्र स्पष्ट सुझावहरू लिखित रूपमै दिनु पर्नेछ ।
- (ग) खण्ड (ख) बमोजिम दिइएको सुझाव र खण्ड (क) बमोजिमका मापदण्ड अनुसारका यथार्थ विवरणहरू प्रतिवेदनले प्रकाश नपारेमा सो को लेखा परीक्षण गर्ने लेखा परीक्षकलाई नियमानुसार आवश्यक कारवाहीका लागि आरोपलाई पुष्ट्याई गर्ने आवश्यक कागजात सहित नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थामा कार्यालयले उजुरी पठाउनेछ । यसरी कारवाहीका लागि उजुरी गरिएकोमा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले नियमानुसार त्यस्ता लेखापरीक्षकलाई कारवाही गरी सोको जानकारी कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ । समयावधि भित्र कारवाही नगरेमा त्यस्ता लेखापरीक्षकहरूलाई बढीमा ५ वर्ष सम्म कुनै पनि सहकारी संस्था/संघको लेखापरीक्षण गर्न नपाउने गरी कार्यालयले अभिलेख राख्ने ।
- (घ) लेखा परीक्षकले लेखापरीक्षण समाप्त भएको १५ दिन भित्र लेखा परीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन सम्बन्धित संस्थामा अनिवार्य रूपमा बुझाउनु पर्नेछ,
- (ङ) लेखापरीक्षण गर्ने अधिकार प्राप्त गरेका नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहका कार्यालयहरूमा बहालवाला कर्मचारीलाई सहकारी संघ/संस्थाको लेखापरीक्षण गर्न निषेध गरिएको छ । अन्य कुनै इजाजत प्राप्त व्यक्ति वा फर्मको नामबाट काम गरेको पाइएमा सम्बन्धित कर्मचारीलाई विभागीय कारवाही हुनेछ साथै अनाधिकृत व्यक्तिलाई काम लगाइएको पाइएमा सम्बन्धित व्यक्ति वा फर्मलाई नियमानुसार कारवाहीका लागि सम्बन्धित निकायमा नियमानुसार उजुरी गरिनेछ ।

परिच्छेद-९

उजुरी तथा छानबिन

२२. उजुरी सम्बन्धी व्यवस्था:- ऐन, नियमावली तथा प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्थाका अतिरिक्त उजुरी सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछ:-

२१

- (क) ऐन, नियमावली तथा यस मापदण्डको प्रतिकुल हुने गरी सहकारी/संस्था तथा सदस्यले कार्य गरेमा वा तिर्नु/बुझाउनु पर्ने रकम नतिरे/नबुझाएमा कार्यालयमा उजुरी गर्न सक्नेछन् ।
- (ख) उपदफा (१) बमोजिम उजुरी गर्दा संस्था वा सदस्यले अनुसूची-६ बमोजिमको ढाँचाको उजुरी सम्बन्धी निवेदनका साथ आफैले प्रमाणित गरी निम्नानुसारका कागजात तथा प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछः-
- (१) नाम, ठेगाना र सम्पर्क नम्बर खुल्ने गरी रु. दशको हुलाक टिकट टाँस गरेको निवेदन पत्र,
- (२) तिर्नु/बुझाउनु पर्ने रकम पुष्टि हुने रसिद/भौचर/नगद पास बुक,
- (३) सदस्यता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- (४) फोटो सहितको तीन पुस्ते खुल्ने विवरणको प्रतिलिपी,
- (५) नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- (६) अन्य प्रमाण तथा कागजात भए सो को प्रतिलिपी ।

२३. छानबिन सम्बन्धी व्यवस्था:- ऐन, नियमावली तथा प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्थाका अतिरिक्त छानबिन सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) दफा २२ बमोजिमको उजुरी प्राप्त भएपछि कार्यालयले सम्बन्धित संस्था वा सदस्यलाई सो सम्बन्धमा पत्राचार गरी तिर्नु/बुझाउनु पर्ने रकम तिर्नु/बुझाउन वा सफाइ पेश गर्ने मौका प्रदान गर्दछ,
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम तिर्नु/बुझाउनु पर्ने रकम नतिरे/नबुझाएमा वा सफाइ पेश नगरेमा कार्यालयले थप प्रमाण झिकाइ वा अनुगमन गरी वा नगरी कारबाही गर्न सक्नेछ,
- (ग) खण्ड (क) र (ख) का अतिरिक्त सामान्य प्रकृतिका विवादमा कार्यालयले सम्बन्धित पक्षहरु बीच छलफल गराई विवादको समाधान गर्नमा भूमिका निर्वाह गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-१०

विविध

२५. लाभांश वितरणमा प्रतिवन्ध:- सहकारी संस्थाले संस्थाको अघिल्लो वर्ष सम्मको खुद संचित नोक्सान पुरा नभएसम्म सदस्यहरुलाई लाभांश बाड्न पाइने छैन । ऐनले तोके भन्दा बढी हुने गरी कुनै पनि नाममा शेयर सदस्यहरुलाई लाभांश बाड्न पाइने छैन ।

२६. दर्ता खारेजीको जानकारी गराउने: कार्यालयले सहकारी संघ/संस्थाहरुको दर्ता खारेजी र विघटनको जानकारी सम्बन्धित संघहरुलाई दिनु पर्नेछ ।

सचिव

२७. निष्क्रिय संघ संस्था:- (१) लगातार २ (दुई) वर्ष देखि लेखापरीक्षण नगराउने, वार्षिक साधारण सभा नगर्ने र कार्यालयमा समेत नियमित रूपमा विवरण नबुझाउने सहकारी संघ/संस्थाहरूको विवरण सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था कार्यालयले मिलाउनु पर्नेछ ।

(२) नियमित रूपमा लेखापरीक्षण नगराउने, निर्धारित समयमा साधारण सभा सम्पन्न नगर्ने, सहकारीका मूल्य र सिद्धान्तहरू, प्रचलित ऐन, नियम र विभागले जारी गरेको निर्देशन एवं मापदण्ड तथा विनियमको परिपालना नगरेसम्म त्यस्तो संघ संस्थाहरूलाई प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध गराइने सेवा सुविधाहरू उपलब्ध गराइने छैन ।

(३) दुई वर्ष भन्दा बढी अवधिसम्म लेखापरीक्षण नगराउने र वार्षिक साधारण सभा नगर्ने संघ संस्थाहरू निष्कृत्य संघ संस्थाहरूको सूचीमा समावेश गरिनेछ । यस्तो सूचीमा परेकाहरूको सम्पत्ति र दायित्व नरहेको पाइएमा प्रक्रिया पुन्याई दर्ता खारेज गरिनेछ । सम्पत्ति र दायित्व बाँकी देखिएमा संस्थाहरू विघटनको प्रक्रियामा लगिनेछ भने संघको हकमा अर्को कानून सम्मत समिति निर्माण गरी सम्पत्ति र दायित्व व्यवस्थापन गराउनु पर्नेछ । निष्क्रिय संस्था पहिचान गरी दर्ता खारेजी र विघटनको कार्य कार्यालयले नियमित रूपमा गर्नुपर्नेछ ।

२८. विनियम संशोधन नगरिने:- (१) संस्थाको प्रारम्भिक साधारण सभाले विनियम संशोधन गर्न सक्नेछैन ।

(२) साधारण सभामा विनियम संशोधन प्रस्ताव गर्नुपूर्व प्रचलित कानून, विभागले जारी गरेको मापदण्ड र निर्देशन बमोजिम भए नभएको बारेमा सैद्धान्तिक सहमति लिन सक्ने छन् । पूर्व सहमति नलिइ गरिएको परिमार्जन प्रचलित कानून, विभागले जारी गरेको मापदण्ड र निर्देशनको प्रतिकुल पाइएमा रजिष्ट्रार वा निजले तोकेको कर्मचारीले सो प्रावधान अस्वीकृत गर्नेछ ।

२९. आचारसंहिता सम्बन्धी व्यवस्था: संस्था/संघले सहकारी मूल्य र सिद्धान्तहरू एवं प्रचलित सहकारी ऐन तथा नियमावली, मापदण्ड तथा विनियमावलीमा आधारित भै संस्था/संघको पदाधिकारी र सदस्यहरूले पालना गर्नु पर्ने आचार संहिता तयार गरी लागू गर्नु पर्नेछ ।

३०. सहकारी संस्थाको कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था:- (१) संस्थाको कार्यालय तोकिएको कार्यक्षेत्र भित्र स्थापना गर्नु पर्नेछ ।

(२) कार्यालयको स्थापना बढी शेयर सदस्यहरू बसोबास गर्ने क्षेत्रमा गर्नु पर्नेछ ।

(३) एकै प्रकृतिको संस्थाको कार्यालय रहेको भवन वा घरमा अर्को संस्थाको कार्यालय स्थापना गर्न पाइने छैन । एउटै भवन वा घरमा एक भन्दा बढी एकै प्रकृतिको संस्थाहरूको कार्यालय भएमा पछि खोलिएको संस्थाको कार्यालय अन्य उपयुक्त ठाँउमा सार्न कार्यालयले निर्देशन दिनसक्नेछ ।

(४) संस्था/संघको कार्यालय स्थापना गरेको ७ दिन भित्र कार्यालयलाई लिखित रूपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

२३

सचिव

(५) संस्था/संघको कार्यालय सार्नु पर्दा कार्यालयको अग्रिम स्वीकृति लिई मात्र सार्न सकिनेछ । कार्यालय सरेको सार्वजनिक रूपमा जानकारी गराउन उपयुक्त संचार माध्यमको उपयोग गर्नु पर्नेछ ।

३१. साइन बोर्ड राख्ने सम्बन्धी व्यवस्था:- (१) प्रत्येक संस्था/संघले दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख भए बमोजिम संस्थाको नाम, दर्ता नम्बर, दर्ता मिति, भौगोलिक कार्यक्षेत्र र नियमन गर्ने निकायको नाम समेत खुलाई नेपाली भाषा देवनागरी लिपिमा साइन बोर्ड लेखी सबैले देखने ठाँउमा राख्नु पर्नेछ ।

(२) सहकारीको साइन बोर्डमा एकरूपता ल्याउनको लागि साइन बोर्डको रंग हल्का हरियोमा सेतो अक्षरले लेखिएको हुनु पर्नेछ ।

३२. मासिक विवरण अध्यावधिक रूपमा राख्ने र कार्यालयमा पठाउने:- (१) कम्प्युटरमा अभिलेख राख्ने गरेका संस्थाहरूले आर्थिक तथा प्रशासनिक अभिलेखहरू मासिक रूपमा मुद्रण गरी प्रमाणित गरी राख्नु पर्नेछ । मासिक कारोवारको विवरण सदस्यहरूको जानकारीको लागि संघ/संस्थाको कार्यालयले प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

(२) वार्षिक रु. १ करोड भन्दा बढी बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाहरूले अनुसूची ७ बमोजिमको ढाँचामा प्रत्येक महिना भुक्तान भएको मितिले ७ दिन भित्र कार्यालयमा विवरण पेश गर्नुपर्नेछ, विवरण दाखिला नगर्ने संस्थालाई ऐन बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

३३. PEARLS अनुगमन विधि अनुसार खाता राख्नु पर्ने- कार्यालयबाट बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने संस्थाको अनुगमन गर्दा PEARLS (Protection, Effective Financial Structures, Assets, Rates of Return and Cost, Liquidity, Sign of Growth) को अनुगमन विधि अवलम्बन गरिनेछ । १ करोड भन्दा बढीको वार्षिक कारोवार गर्ने बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने संस्था/संघले वित्तीय कारोवारको लेखा PEARLS अनुगमन विधि सँग तालमेल हुने गरी राख्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । यस कार्यका लागि लेखा राख्ने कर्मचारीलाई अनिवार्य रूपमा यस विधिको अभ्यास गर्ने गराउने वा तालिम दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

३४. संचालक र लेखा समितिको उम्मेदवार हुने व्यक्तिले मनोनयन पत्र पेश गर्ने: संस्था वा संघको संचालक वा लेखा समितिमा उम्मेदवार हुने व्यक्तिले अनुसूची ८ बमोजिमको ढाँचाको मनोनयन पत्र निर्वाचन समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

३५. लेखा सुपरिवेक्षण समितिले प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने : सहकारी संस्था वा संघको लेखा सुपरिवेक्षण समितिले प्रत्येक वार्षिक साधारण सभामा अनुसूची ९ बमोजिमको वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

३६. सूचना प्रशासन गरिने:- कुनै संस्था/संघका समिति, पदाधिकारी वा कर्मचारीले प्रचलित कानून, मन्त्रालय र कार्यालयकाटबाट जारी गरिएकोयो मापदण्ड वा थप निर्देशन, स्वीकृत विनियम र सहकारीका सिद्धान्त र मूल्यहरू विपरितका काम कारवाही गरेको पाइएमा सोको विवरण सहित संचालकलाई समय सीमा सहित काम कारवाही र कारोवार सच्याउन कार्यालयले निर्देशन दिने छ । यसरी दिएको निर्देशन कार्यान्वयन

२४

नभएमा कार्यालयले सोको सूचना संचार माध्यमबाट सम्बन्धित सबैलाई जानकारी गराई सुचित वा सचेत गराउन सक्नेछ ।

३७. सम्पत्ति खरिद बिक्री गर्दा पारदर्शिता अपनाउनु पर्ने:- सहकारी संस्थाले अचल सम्पत्ति खरीद वा बिक्री गर्दा साधारण सभाको निर्णय, निर्धारित खरीद बिक्री प्रक्रिया, घटाघट वा बढाबढको प्रक्रियाबाट संस्थालाई बढी फाइदा हुन सक्ने अवस्था र सदस्यहरूको गुनासो नआउने गरी पारदर्शिताको प्रणाली अवलम्बन गर्नु पर्नेछ । संस्थाले घर जग्गा लगायत अचल सम्पत्ति खरीद बिक्री गर्दा पारदर्शी प्रक्रिया अवलम्बन गरे नगरेको साथै प्रचलित मूल्य बाट घटी बढी गरी संस्थाको अहित गरे नगरेको बारेमा अनुगमन गरी कार्यालयले आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

३८. रजिष्ट्रेशन छुट सम्बन्धी व्यवस्था:- (१) कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्रका संस्थाले आफ्नो प्रयोजनको लागि घर जग्गा खरिदमा रजिष्ट्रेशन शुल्क छुट सुविधाको सिफारिस माग गर्दा श्रोतको आधार खुलाई माग गर्नु पर्नेछ । विभागले जारी गरेको मापदण्ड, विभागको निर्देशन र सहकारीको मूल्य र सिद्धान्तहरूको पालना नगरेको पाइएमा यस्तो सुविधा उपलब्ध गराइने छैन । वचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाको हकमा प्राथमिक पूँजिकोष र वचतको अनुपात १:१५ कायम गरी थप पूँजि निर्माण गरी मात्र घर जग्गा खरिद गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम छुट सुविधाका लागि साधारण सभाको स्वीकृति, घर जग्गा खरिदका लागि पर्याप्त जगेडा कोष वा शेयर पूँजी भए नभएको विवरण प्रमाणित हुने लेखापरीक्षण प्रतिवेदन र हालको कारोवार खुल्ने कागजात, प्रचलित मूल्य प्रमाणित हुने कागजात, संचालक समितिको निर्णय र यस अघि छुट सुविधा लिई खरिद गरेको घर जग्गाको विवरण पेश गर्नु पर्नेछ । छुट सुविधामा खरिद गरिने घर जग्गा संस्था र संघको कार्यालय, पसल, गोदाम र मेशिनरी जडान एवं प्रमुख उद्देश्य अनुरूपको काम गर्ने प्रयोजनका लागि मात्र हुनेछ । उद्देश्य विपरितको कार्यमा छुट सुविधामा खरिद गरिएको सम्पत्तिको प्रयोग गरिएको पाइएमा छुट भएको राजस्व सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गर्न सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाइने छ ।

(३) संघीय सहकारी ऐनको दफा ७८ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम सहकारी संस्थाले जग्गा जमिन लगायतका अचल सम्पत्ति खरिद गर्दा आय टिकट दस्तुर वा रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट, सुविधा वा सहूलियत प्राप्त गर्न सम्बन्धित संस्थाले देहायको विवरण सहित रजिष्ट्रार समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ:-

(क) यसरी निवेदन दिनु अघि रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट सुविधा लिई अचल सम्पत्ति खरिद गरेको भए जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा र सम्बन्धित कागजातको प्रतिलिपी,

(ख) साधारणसभाको बैठकबाट घरजग्गा धनीको नामनामेसी, घर जग्गा रहेको ठेगाना, कित्ता नम्बर, क्षेत्रफल र मूल्य समेत खुलाई खरिद सम्बन्धमा भएको निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपी,

२५

- (ग) अचल सम्पत्ति खरिदमा बचत रकम उपयोग नहुने र जगेडा कोष तथा शेयर पूँजीबाट खरिद गर्न पुग्ने लेखापरिक्षकबाट प्रमाणित वित्तीय विवरण,
 (घ) अधिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरिक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको भन्दा थप शेयर पूँजी र जगेडा कोषको रकमबाट खरिद गर्न खोजिएको भए पछिल्लो शेयर पूँजी, जगेडा कोष र बचत रकमको दर्तावाल लेखापरिक्षकले प्रमाणित गरेको वित्तीय विवरण,
 (ङ) सहकारी संस्थाको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा कैफियत देखिई सुधारका लागि निर्देशन दिएको भए निर्देशन पालनाको अवस्था खुल्ने कागजात र सुधारको कार्ययोजना ।
 (४) उपदफा (३) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँच गरी रजिष्ट्रारले छुट सुविधाको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ ।

३९. संस्था संचालन अघि सहकारी सम्बन्धी अभिमुखिकरण तालिम लिनु पर्ने:- (१) संस्था दर्ता प्रमाणपत्र प्राप्त गर्नु पूर्व संस्था दर्ताका लागि आवेदन गर्ने शेयर सदस्यहरूलाई सहकारी सम्बन्धी अभिमुखिकरण तालिम दिई सो को प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको तालिमको व्यवस्था कार्यालय र जिल्ला सहकारी संघहरूले समन्वय गरी कार्यालयले तयार गरेको पाठ्यक्रमका आधारमा संचालन गरिनेछ । अभिमुखिकरण तालिमको खर्च प्रस्तावित संस्थाले व्यहोर्नु पर्नेछ ।

(३) सहकारी सम्बन्धी कुनै पनि तालिमको लागि स्थानिय तह, सहकारीका संघ वा गैर सरकारी संस्थाहरूले कार्यालयसँग समन्वय गरी स्वीकृत पाठ्यक्रम बमोजिम मात्र तालिम संचालन गर्न गराउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(४) संस्थाहरूले शिक्षा, सूचना र तालिम कोषको उपयोग गरी नियमित रूपमा सहकारी शिक्षा सम्बन्धी ज्ञान शेयर सदस्यहरूलाई उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(५) वार्षिक ५ करोड भन्दा बढीको वासलात भएका वचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाका संचालक समिति र लेखा समितिका कम्तिमा ५० प्रतिशत पदाधिकारीहरूले संस्था व्यवस्थापन, सहकारी लेखापालन र लेखापरीक्षण सम्बन्धी तालिम लिनु पर्नेछ । संचालक समिति र लेखा समितिको नयाँ निर्वाचन भएको ३ महिना भित्र पालै पालो यस अघि तालिम नलिएका पदाधिकारीहरूलाई उपरोक्त तालिम लिने व्यवस्था संस्थाले मिलाउनु पर्नेछ ।

४०. कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था:- (१) तीन जना भन्दा बढी कर्मचारी भर्ना गर्नुपर्ने संस्था/संघले संगठन र व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा साधारण सभाको स्वीकृतिमा कर्मचारी पद, संख्या र संगठनको ढाँचा निर्धारण गर्नुपर्नेछ ।

 सचिव

(२) कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी नियमावली साधारण सभाबाट पारित गराई मात्र लागु गर्न सकिनेछ । कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी नियमावली अनुसार मात्र भर्ना, नियुक्ति, बढुवा, दण्ड, सजाय र पुरस्कृत, सुबिधाहरू र अवकाश आदि सम्बन्धी काम गर्न सकिनेछ । नियमावलीको व्यवस्था नगरी वा नियमावली विपरित गरिएको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्यलाई विभागले खारेज गर्न सक्नेछ ।

(३) संघ र संस्थामा आवश्यक पर्ने कर्मचारीहरू स्थायी वा करारमा नियुक्ति गर्दा कर्मचारी प्रशासन नियमावलीमा व्यवस्था भएको प्रक्रिया पुन्याएर मात्र गर्न सकिनेछ ।

(४) संघ र संस्थाले आवश्यक संख्यामा मात्र कर्मचारी नियुक्ति गर्नु पर्नेछ । प्रचलित कानून बमोजिम नियुक्ति पत्र नदिई कुनै कर्मचारीलाई काममा लगाउन पाइने छैन ।

४१. सम्पत्ति अन्य व्यक्ति वा निकायको नाममा राख्न नहुने:- संस्था/संघको सम्पत्तिहरू आफ्नै नाममा राख्नु पर्नेछ । सम्पत्तिहरू व्यक्ति वा अन्य कुनै निकायको नाममा राखेको पाइएमा सम्बन्धित पदाधिकारी र निर्णयमा सहभागी पदाधिकारीहरूलाई प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गरिनेछ ।

४२. विज्ञापन मार्फत सदस्यता बिस्तार गर्नमा प्रतिबन्ध:- संस्थाले सार्वजनिक रूपमा उपहार योजना राखी वा आकर्षक विज्ञापन गरी शेयर विक्री, वचत संकलन र ऋण प्रवाह गर्न पाउने छैन । यस मापदण्डको प्रतिकूल हुने गरी विज्ञापन वा सूचना वा दृश्य सामाग्री प्रकाशन वा प्रसारण गरेमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

४३. नगद मौज्जातको सुरक्षित व्यवस्थापन गर्नु पर्ने:- (१) वचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने प्रत्येक संघ/संस्थाले आफ्नो कार्यालयमा रहने न्यूनतम नगद मौज्जात, मार्गस्थल नगद र कारोवार काउन्टरको विमा गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विमा गरिएको भन्दा बढी रकम कार्यालयमा मौज्जात राख्न पाइने छैन ।

(३) नगद रकम बैंकमा जम्मा नगरी नगदै कारोवार गर्ने र कुनै संचालक वा शेयर सदस्य वा कर्मचारीले प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

४४. वचत तथा ऋणको वित्तिय कारोवार गर्ने संस्थाले गर्न नहुने कामहरू:- वचत तथा ऋणको वित्तिय कारोवार गर्ने संस्थाले ऐन तथा नियमावलीले बन्देज गरेका कामका अतिरिक्त देहायका कामहरू गर्नु गराउनु हुँदैन:-

(क) वासलत बाहिरको कारोवारहरू (जस्तै प्रतितपत्र, जमानत आदि),

(ख) सदस्यहरूलाई अधिविकर्ष (Overdraft) कर्जा प्रवाह,

(ग) ब्यापारिक उद्देश्यले घर जग्गाको खरिद विक्री तथा संचालकहरूको लगानीमा खोलिएको निजी

उद्योग व्यवसायमा लगानी,

२७

सचिव

- (घ) स्पष्ट नीति अनुसार गरिने लघु कर्जा कार्यक्रम बाहेक विना सुरक्षणमा कर्जा प्रवाह ।
- (ङ) सुनचाँदी र शेयर प्रमाणपत्र धितो राखी कर्जा प्रवाह,
- (च) चल्ति खाता संचालन गर्ने,
- (छ) एकमुष्ट ३ वर्ष भन्दा बढी अवधिको आबधिक निक्षेप स्वीकार गर्ने,
- (ज) विदेशी मुद्राको कारोवार वा मुद्रा विनिमय ।

४५. सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन नियमको कार्यान्वयन:- (१) वित्तिय कारोवार गर्ने सहकारीका संघ संस्थाले प्रचलित सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन र नियमावलीमा भएका व्यवस्थाहरु अनिवार्य रुपमा पालना गर्नु गराउनु पर्नेछ ।
- (२) वित्तिय कारोवार गर्ने संस्था/संघले आफना प्रत्येक सदस्यको स्पष्ट रुपमा अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
 - (३) वित्तिय जानकारी इकाइमा पठाउनु पर्ने विवरण नियमित र निरन्तर रुपमा पठाउने व्यवस्थाका लागि प्रत्येक वित्तिय कारोवार गर्ने सहकारी संस्था र संघले संचालक समितिको निर्णय बमोजिम कार्यान्वयन अधिकृत तोक्नु पर्नेछ ।
 - (४) यस सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायले गर्ने अनुसन्धान वा माग गरेको विवरणहरु उपलब्ध गराई नियमन गर्ने कार्यमा सहयोग गर्नु सबै संस्था/संघको कर्तव्य हुनेछ ।

४६. बचाउ:- (१) यस अधि मन्त्रालय र कार्यालयबाट जारी गरिएका निर्देशन तथा भए गरेका काम कारवाहीहरु यसै मापदण्ड बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।
- (२) सहकारी संघ/संस्थाका संचालक समितिले यस मापदण्डमा गरिएको व्यवस्थाहरुको पालनाका लागि मापदण्ड जारी भएपछि साधारण सभामा विनियम संशोधनका लागि प्रस्ताव पेश गरी पारित गराई कार्यान्वयन गराउनु पर्नेछ । साधारण सभाबाट विनियम परिमार्जन नगरेको अवस्थामा विनियममा गरिएको व्यवस्थाहरु यस मापदण्डसँग बाझिएमा मापदण्डका आधारमा विवादको निराकरण गरिनेछ ।
 - (३) यसअधि मन्त्रालय वा कार्यालयबाट भएको काम कारवाहीका सम्बन्धमा यस मापदण्ड बमोजिम गर्नुपर्ने भनी मापदण्डमा तोकिएका विषयहरु यसै मापदण्ड बमोजिम हुनेछन् ।

अनुसूची १ (दफा १६)

सहकारी संघ/संस्थाहरुको नियमित अनुगमन फाराम

क. संस्थाको परिचय

१) सहकारी संस्थाको नाम :-

२) दर्ता नं :- दर्ता मिति :- दर्ता भएको कार्यालय :-

३) ठेगाना :-

४) शेयर पूँजी :- (प्रति शेयर रु :-)

५) कार्यक्षेत्र :-

६) संचालक समितिको सदस्य संख्या :- महिला पुरुष जम्मा

७) कर्मचारी संख्या :- महिला पुरुष जम्मा

८) सदस्य संख्या :-

जम्मा :-	पुरुष :-	महिला :-	संस्थागत :-
----------	----------	----------	-------------

९) बचतकर्ताहरुको संख्या

जम्मा :-	पुरुष :-	महिला :-	संस्थागत :-
----------	----------	----------	-------------

१०) ऋणीहरुको संख्या

जम्मा :-	पुरुष :-	महिला :-	संस्थागत :-
----------	----------	----------	-------------

११) प्रयोग गरेको सफ्टवेयर :-

१२) सहकारी व्यवस्थापन सूचना प्रणालिमा आवद्ध भए, नभएको

१३) सदस्य सेवा केन्द्र वा अन्य कुनै सम्पर्क कार्यालय भए/नभएको ।भए सख्या उल्लेख गर्ने

१४) सम्पर्क व्यक्तिको नाम : पद: मोवाइल नं :

सचिव

ग. अनुगमनकर्ताले अनुगमन गर्न आवश्यक देखेको अन्य विषयहरू भए अनुगमन गरी उल्लेख गर्ने

१

२

३

४

५

घ. नियमित अनुगमनका आधारमा संस्थामा देखिएका कैफियतहरू उल्लेख गर्ने

१

२

३

४

५

अनुगमनकर्ताको दस्तखत :

नाम :

पद :

मिति:

कार्यालय :

अनुसूची २ (दफा १६)

सहकारी संघ/संस्थाहरुको सघन अनुगमन फाराम

(बचत तथा ऋण मुख्य कारोवार भएका संस्थाहरुको लागि)

क. संस्थाको परिचय

१) सहकारी संस्थाको नाम :-

२) दर्ता नं :-

दर्ता मिति :-

दर्ता भएको कार्यालय :-

३) ठेगाना :-

४) शेयर पूँजी :-

(प्रति शेयर रु :-)

५) कार्यक्षेत्र :-

६) संचालक समितिको सदस्य संख्या :-

महिला

पुरुष

जम्मा

७) कर्मचारी संख्या :-

महिला

पुरुष

जम्मा

८) शेयर सदस्य संख्या :-

जम्मा :-	पुरुष :-	महिला :-	संस्थागत :-
----------	----------	----------	-------------

९) बचतकर्ताहरुको संख्या

जम्मा :-	पुरुष :-	महिला :-	संस्थागत :-
----------	----------	----------	-------------

१०) ऋणीहरुको संख्या

जम्मा :-	पुरुष :-	महिला :-	संस्थागत :-
----------	----------	----------	-------------

११) प्रयोग गरेको सफ्टवेयर :-,

१२) सहकारी व्यवस्थापन सूचना प्रणालिमा आवद्ध भए, नभएको

१३) सदस्य सेवा केन्द्र वा अन्य कुनै सम्पर्क कार्यालय भए/नभएको भए संख्या उल्लेख गर्ने

१४) सम्पर्क व्यक्तिको नाम :

पद:

मोवाइल नं :

३२

सचिव

ख. संस्थाको वित्तीय अवस्थाको अनुगमन (PEARLS)

पछिल्लो मितिको सन्तुलन परीक्षण, नाफा नोक्सान हिसाब र वासलात र गत वर्षको सन्तुलन परीक्षण, नाफा नोक्सान हिसाब र वासलात लिई निम्न अनसारका मुख्य सूचकहरूको पर्स विश्लेषण (PEARLS Analysis) गर्ने ।

सि. नं	क्षेत्र	सूत्र	मानक	संस्थाको अवस्था
१	P1	ऋण नोक्सानी व्यवस्था/१२ महिना भन्दा बढी भाखा नाघेको ऋण	१०० %	
२	P2	खूद ऋण नोक्सानी व्यवस्था/१२ महिना भन्दा बढी भाखा नाघेको ऋण	३५ %	
३	P6	खूद सम्पत्ति/जम्मा शेयर र बचत	घटीमा ११० %	
४	E1	खूद ऋण लगानी/जम्मा सम्पत्ति	७० देखि ८० %	
५	E5	कूल बचत/जम्मा सम्पत्ति	७० देखि ८० %	
६	E6	बाह्य ऋण /जम्मा सम्पत्ति	बढीमा ५ %	
७	E7	शेयर पूँजी /जम्मा सम्पत्ति	१० देखि २० %	
८	E8	संस्थागत पूँजी /जम्मा सम्पत्ति	घटीमा १० %	
९	A1	जम्मा भाखा नाघेको ऋण /जम्मा ऋण लगानी	बढीमा ५ %	
१०	A2	आर्जन नगर्ने सम्पत्ति/जम्मा सम्पत्ति	बढीमा ५ %	
११	R5	बचतमा जम्मा व्याज/औसत बचत	वजारदर/मूद्रास्फिति भन्दा बढी	
११	R7	शेयर लाभांश/औसत शेयर	वजारदर/मूद्रास्फिति भन्दा बढी	
१२	R9	जम्मा संचालन खर्च/औसत जम्मा सम्पत्ति	५ प्रतिशत	
१३	R12	खूद आम्दानी/औसत जम्मा सम्पत्ति	E9 अनुसार हुनेगरी	
१४	L1	(अल्पकालीन लगानी + तरल सम्पत्ति - अल्पकालीन दायित्व)/जम्मा बचत	घटीमा १५ %	
१५	S11	सम्पत्तिमा वृद्धि	मूद्रास्फिति भन्दा बढी	

ग. संस्थाको समग्र व्यवस्थापकीय पक्षको अनुगमन (MoLMAC)

ग १. बचत तथा ऋण परिचालन [Mobilisation of Saving and Credit]

३३

सचिव

- १) संस्थाको बर्तमान ऋणका न्यूनतम र अधिकतम ब्याजदर :
- २) संस्थाको बर्तमान बचतका न्यूनतम र अधिकतम ब्याजदर :
- ३) निम्न कारोवारहरु गरे नगरेको :-
क. सुनचाँदी धितोमा कर्जा लगानी ख. गल्ला कर्जा, लगानी ग. चल्ती खाता संचालन
घ. ओ.डी.कर्जा लगानी ड. आफ्नै संस्थाको शेयरको सुरक्षणमा ऋण लगानी
च. घर जग्गा किनबेच
- ४) संस्थाले ऋणमा ब्याज बाहेक लिने व्यवस्थापन/सेवा शुल्क लगायतका अन्य रकमहरु लिने गरेको, नगरेको
- ५) संस्थाको बचत र ऋणबीचको ब्याजदरको औसत अन्तर (Spread Rate) :-
- ६) ऋण तथा सापटमा पाकेको ब्याज, नगद प्राप्त Cash Basis को आधारमा आम्दानी जनाएको र बचतमा प्रदान गर्ने ब्याज Accrual Basis मा लेखांकन गरेको छ, छैन ?
- ७) संस्थाले ऋण लगानी गर्दा कूल पूँजी कोषका अनुपातमा व्यक्तिगत ऋण सीमा तोकेको छ, छैन
- ८) वचत तथा ऋण नीति तयार गरे, नगरेको
- ९) संस्थाले ऋण उपसमितिको सिफारीसमा ऋण लगानी गरे, नगरेको
- १०) तोकिए बमोजिम ऋणको बर्गिकरण सहित ऋण नोक्सानी ब्यवस्था गरे, नगरेको
- ११) संस्था दर्ता हुँदाका बखतका बाहेक अन्य सदस्यहरुका हकमा सदस्य बनेको तीन महिना नियमित बचत गरेपछि मात्र ऋण लगानी गर्नुपर्ने पालना भए, नभएको
- १२) संस्थाबाट ऋण प्रवाह गर्दा माग गरिने कागजातहरु, धितो मुल्यांकन लगायत अन्य प्रकृयाहरु :-
- १३) ऋण स्वीकृत गर्ने अख्तियारी कसलाई दिइएको छ ? ऋण स्वीकृति प्रकृया (छोटकरीमा)
- १४) संस्थाको बचत तथा ऋणको ब्याजदर संचालक समितिबाट गर्ने गरे, नगरेको

- १५) संस्थाका सबै कारोबारको विवरणको जिन्सी तथा यान्त्रिक संरक्षण (Back-Up) राखे, नराखेको
- १६) गैर सदस्यसंग बचत तथा ऋणको कारोबार गरेको, नगरेको
- १७) संस्थाले प्रदान गरेको ऋणमा लाग्ने व्याजलाई मूल ऋणमा पूँजीकृत गरेको, नगरेको
- १८) संस्थाले सदस्यको बचत रकम सदस्य बीच ऋण लगानी संघीय सरकारले जारी गरेको ऋणपत्र वा नेपाल राष्ट्र बैंकले जारी गरेको ट्रेजरी बिल, राष्ट्रिय सहकारी बैंकको शेयर खरिद गर्न वाहेक अन्य प्रयोजनमा लगानी भएको, नभएको
- १९) सन्दर्भ व्याजदर सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना भएको, नभएको
- २०) संस्थाले प्राथमिक प्रँजीकोषको १५ गुणा भन्दा बढी बचत संकलन गरेको, नगरेको
- २१) सदस्यको रुची र आवश्यकता अनुसार बचत तथा ऋणको वर्गीकरण गरी कारोबार भएको, नभएको
- २२) सदस्य मैत्री बचत तथा ऋणको कारोबारका लागि सदस्यहरुको सर्वेक्षण तथा ऋण सदुपयोगको अवस्थाको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने व्यवस्था भएको, नभएको
- २३) 5 C Analysis(Character, Condition, Capital, Collateral, Capacity to Repay) को विश्लेषण गरी ऋण लगानी गर्ने गरेको छ, छैन
- २४) सदस्यहरुका लागि नियमित रुपमा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी तालिम संचालन गरेको, नगरेको

ग २. कानूनी प्रावधान (सहकारीऐन, नियम र विनियम) पालनाको अवस्था (Legal Obligations)

- १) पछिल्लो साधारण सभा भएको मिति :- कुल सदस्य संख्या :- उपस्थित सदस्य संख्या :-
- २) पछिल्लो संचालक र लेखा समिति निर्वाचन मिति :-
- ३) संचालक समितिको बैठक विनियमले तोकेको अबधिभित्र बस्ने गरे, नगरेको
- ४) तोकेको समय सीमाभित्र 'वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न गर्ने गरे, नगरेको
- ५) तोकिए बमोजिम विवरणहरु सम्बन्धित कार्यालयमा पठाउने गरेको, नगरेको
- ६) खुद बचत/नाफाको कम्तिमा २५ प्रतिशत जगेडा कोषमा जम्मा गरे, नगरेको
- ७) नाफाको ०.५% प्रवदन कोषमा जम्मा गरे, नगरेको

३५

सचिप

- ८) शेयर पूँजीको बढिमा १८ प्रतिशत लाभाँस वितरण गरे, नगरेको
- ९) संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष नियमानुसार खडा गरी वितरण गर्ने गरेको, नगरेको
- १०) संस्थाले राजनैतिक/धार्मिक/जातिय ब्यक्ति तथा संघ संस्थाहरुलाई कुनै प्रकारको चन्दा, आर्थिक सहयोग प्रदान गरे, नगरेको
- ११) एउटै लेखापरीक्षक लगातार ३ पटक भन्दा बढी नियुक्ति भएको छ, छैन ?
- १२) संस्थाको कुल शेयरपूँजीको २० प्रतिशत भन्दा बढी एउटै ब्यक्ति वा निकायलाई शेयर विक्रि गरेको, नगरेको
- १३) विभिन्न कोषहरुमा रकम वाँडफाँड कानून बमोजिम गरेको छ, छैन
- १४) संस्थाले जगेडा कोष बाहेकका कोषहरु तिनको उद्देश्य अनुसार उपयोग गर्ने गरे, नगरेको
- १५) संस्थाले ऋण प्रवाह, बचत संकलन र शेयर विक्रिका लागि बिज्ञापन गर्ने गरे, नगरेको
- १६) गैरनेपाली/कार्यक्षेत्र बाहिरका ब्यक्तिहरु/गैरसदस्यहरुसंग कारोबार गरे, नगरेको
- १७) शेयर सदस्यताको निर्णय कसले गर्ने गरेको, कागजात केके संलग्न गर्ने, गरेको
- १८) लेखापरीक्षकको पारीश्रमीकको निर्णय साधारण सभाबाट गर्ने गरे, नगरेको
- १९) संस्थाका बर्तमान संचालकहरु समानान्तर सहकारी संस्था, बैंक तथा बित्तिय संस्थको संचालक पदमा समेत बहाल भएको भए त्यसको विवरण
- २०) संस्थाको पहुँच संस्थाको कार्यक्षेत्रभरि रहेको, नरहेको
- २१) संस्थाको विषय अनुसारको मुख्य कारोबार गरेको, नगरेको
- २३) आवश्यकता अनुसार विषयगत उपसमितिहरु गठन गरी कार्यविभाजन गरेको नगरेको

ग.३ व्यवस्थापन (Management)

क. नीति तथा योजना (Policy and Planning)

- १) संस्थाले दुरदृष्टि (Vision) तथा ध्येय (Mission) सहितको रणनीतिक योजना तयार गरेको, नगरेको
- २) वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तयार पारे, नपारेको

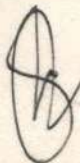

३६

७/७
सचिव

- ३) संस्थाको उद्देश्य अनुसारको व्यवसायिक योजना भए, नभएको
- ४) कर्मचारी प्रशासन नियमावली भए, नभएको
- ५) आर्थिक प्रशासन नियमावली भए, नभएको
- ६) शेयर सदस्य नीति तथा कार्यविधि भए, नभएको
- ७) सुशासन तथा स्वनियमन नीति भए, नभएको
- ८) आन्तरिक तथा बाह्य लेखापरीक्षण नीति भए, नभएको
- ९) कोष परिचालन तथा तरलता व्यवस्थापन कार्यविधि भए, नभएको
- १०) वीमा एवं सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी नीति तथा कार्यविधि भए, नभएको
- ११) साधारण सभा एवं अन्य बैठकहरु संचालन नीति भए, नभएको
- १२) विप्रेषण संचालन सम्बन्धी कार्यविधि भए, नभएको
- १३) महिला, युवा सहित समग्र सदस्य परिचला नीति भए, नभएको
- १४) अभिलेख व्यवस्थापन नीति तथा कार्यविधि भए, नभएको
- १५) सेवा केन्द्रहरु भएमा सो केन्द्र संचालन गर्ने नीति भए, नभएको
- १६) निर्वाचन नीति भएको, नभएको
- १७) विनियम, नीति तथा कार्यविधिहरु समयानुकूल अद्यावधिक गर्ने गरेको छ, छैन

ख. कर्मचारी व्यवस्थापन (Employee Management)

१. कर्मचारी भर्ना तथा छनोट प्रक्रिया निष्पक्ष र पारदर्शी भएको, नभएको
२. कर्मचारीहरुलाई नियुक्ति पत्र दिएको, नदिएको
३. कर्मचारीहरुलाई उपलब्ध गराइएको सेवा सुविधा तथा सुरक्षणका हिसावले कर्मचारी सन्तुष्ट रहेको, नरहेको
४. सदस्य संख्याको अनुपातमा सेवा प्रवाहका लागि कर्मचारीहरुको पर्याप्तता भएको, नभएको (सामान्यतः ३०० सदस्य बराबर १ कर्मचारी)
५. कर्मचारीहरुलाई कार्य विवरण तोकिएको काम प्रति जिम्मेवार र जवाफदेही बनाएको, नबनाएको

६. कर्मचारीको कार्य सम्पादन मूल्यांकन आवधिक रूपमा गर्ने गरेको, नगरेको
७. कार्यालयको वातावरण कर्मचारी र सदस्य मैत्री भएको, नभएको
८. सबै कर्मचारीहरूलाई समान व्यवहार र अवसर, उचित व्यक्तिलाई उचित स्थान, प्रोत्सहान, पुरस्कार र दण्ड सँजायको व्यवस्था भएको, नभएको

ग. नगद ब्यवस्थापन (Cash Management)

- १) नगद रकमको ढुकुटी, काउन्टर तथा मार्गस्थ बीमा गरे/नगरेको (गरेको भए, बीमा रकम र म्याद)
- २) ढुकुटीमा रहने नगद मौज्जातको विवरण खुल्ने गरि क्यास बुकमा राख्ने गरे, नगरेको,
- ३) ढुकुटीमा रहने नगद मौज्जात सम्बन्धित कर्मचारी र कार्यकारी प्रमुखले प्रमाणीत गरि राख्ने गरे, नगरेको
- ४) ढुकुटीमा रहने नगद मौज्जात रकम कारोबारका लागि प्रयोग गर्दा बुझबुझारथ गरी लिनेदिने गरे, नगरेको
- ५) ढुकुटीमा रहने नगद मौज्जातमा भा.रु. लगायत अन्य बिदेशी मुद्राको प्रयोग गर्ने गरे, नगरेको
- ६) ढुकुटीमा रहने नगद मौज्जातको समय समयमा भौतिक परीक्षण गर्ने गरे, नगरेको
- ७) ढुकुटीको मुल तथा सहायक सांचो स्पष्ट जिम्मेवारी बांडफांड सहित लिने गरे, नगरेको

घ. सदस्य व्यवस्थापन [Memmber Management]

- १) सदस्यहरूलाई कारोवारी, साधारण र संस्थापक भनि बिभेद गरे, नगरेको
- २) सदस्यताका लागि सहज प्रक्रिया, अंकित शोयर र प्रवेश शल्क र अन्य कृत्रिम वन्देज हटाई खुला र सहज सदस्यता प्रक्रिया अपनाइएको छ, छैन
- ३) नवप्रवेशी सदस्य तथा अन्य सदस्यहरूको लागि सहकारी सम्बन्धी आधारभूत तालिम संचालन गरेको, नगरेको
- ३) साधारण सभा, कार्यक्रमहरु, व्यवसायिक तालिम, उत्पादन, वाजरीकरण तथा अन्य कारोवारमा सदस्यहरूको सक्रिय र जिम्मेवारी पूर्ण सहभागिता भएको, नभएको
- ४) सदस्यहरूलाई सीपमुलक तालिमहरु नियमित रूपमा संचालन गर्ने गरेको, नगरेको

३८

सचिव

- ५) सदस्यहरूको वस्तुगत (Product based) र वस्तीगत (Hamlet based) समूहहरू बनाई व्यवसायिक कार्यमा र निर्णय प्रक्रियामा सहभागी गराएको, नगराइएको
- ६) सदस्यको लागि स्वास्थ्य उपचार कोष, बीमा, सुत्केरी तथा नवजात शिशु राहत, आपत्कालीन सहयोग जस्ता सदस्य सेवा र सुरक्षणका कार्यक्रमहरू संचालन गरेको, नगरेको
- ७) सदस्यहरूसंग नियमित सम्पर्क गर्ने संयन्त्र तयार रहेको, नरहेको
- ८) सदस्यहरूको उत्पादन प्रवर्धन र वजारीकरणमा सहयोग पुग्ने क्रियाकलापहरू संचालन गरेको नगरेको
- ९) संस्थाको कार्यालय सदस्यहरूलाई पहुँच पुग्ने स्थानमा भएको, नभएको
- १०) संचालक समिति र लेखा समितिको निर्वाचनमा हरेक सदस्यले सहज र समान रूपमा सहभागी हुने व्यवस्था भएको, नभएको

ग ४ जवाफदेहिता र पारदर्शिता (Accountability and Transperancy)

- १) साधारण सभा सम्पन्न भएको ३० दिन भित्र लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, अध्यक्षले प्रमाणीत गरेको साधारण सभाका नर्णयको प्रतिलिपि, सदस्यहरूको उपस्थिति विवरण सम्बन्धीत कार्यालयमा पेश गरे, नगरेको
- २) संचालक र लेखा समिति सदस्यका उम्मेदवारहरूले मनोनयनका साथमा शेर प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि, कार्यक्षेत्रभित्र स्थायी बसोवास गरेको प्रमाण, संस्थासंग कुनै बक्यौता नरहेको प्रमाण, ऋण कालोसुचीमा नपरेको स्वघोषणा आदि कागजात पेश गरे, नगरेको
- ३) संचालक समिति निर्वाचित भएको मितिले ३० दिनभित्र संचालकहरूको फोटो र तीन पुस्ते सहितको २ प्रति विवरण सम्बन्धित कार्यालयमा पेश गरे, नगरेको
- ४) संचालक समिति, लेखा समिति, र ऋण उप समिति सदस्यहरूले संस्थाबाट लिएको ऋणको विवरण चौमासिक रूपमा सम्बन्धित कार्यालयमा पेश गरे, नगरेको
- ५) संचालकहरूले संस्थाबाट उपभोग गरिरहेको बित्तिय तथा अन्य सुबिधाहरू :-
- ६) पछिल्लो आन्तरिक र बाह्य लेखापरीक्षकहरूका मुल कैफियतहरू :-
- ७) ऋण तथा बचतको व्याजदर परिवर्तन भएको सुचना सदस्यहरूलाई दिने गरेको, नगरेको
- ८) संचालक र लेखा समिति पदाधिकारीहरूले संस्थामा नियमित बचत गर्ने गरेको, नगरेको
- ९) संस्थाको साईनबोर्ड मापदण्डले तोके बमोजिमको रहे, नरहेको

सचिव

- १०) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धी कानून बमोजिमको विवरण सम्बन्धित निकायमा नियमित रूपमा पठाउने गरे, नगरेको
- ११) कार्यान्वयन अधिकारी (कम्प्लायन्स अफिसर) को नियुक्ती भए, नभएको
- १२) सदस्यहरूलाई सूचना दिन तथा गुनासो सुनुवाई गर्नका लागि सदस्य वडापत्र, सूचना पाटी, उजूरी तथा गुनासो पेटिका, वित्तीय सूचना पाटी, इलेक्ट्रिक बोर्ड लगायतको व्यवस्था भएको, नभएको
- १३) प्रगति प्रतिवेदनहरू, वासलात, संस्थाको विनियम, नीति तथा निर्णयहरूको जानकारी सदस्यहरू तथा सरोकारवालाहरूले सहज रूपमा जानकारी पाउने व्यवस्था गरेको छ, छैन
- १४) सदस्य, संचालक तथा कर्मचारीरूले संस्थाको नीति, नियम र आचार संहिताको पालना गरेको, नगरेको
- १६) संचालक समितिका सबै पदाधिकारीहरू सक्रिय, स्वउत्तरदायी, निर्णय प्रक्रियामा सहभागी, निर्णय प्रति प्रतिबद्ध र संस्थाका हरेक गतिविधिमा सक्रिय रूपमा सहभागी हुने गरेको, नगरेको
- १६) संचालक समितिको वनावट समावेशी प्रकृतिको भएको, नभएको
- १७) लेखा सुपरिवेक्षण समितिले चौमासिक रूपमा प्रतिवेदन तथा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी पृष्ठपोषण दिने गरेको, नगरेको

ग ५. सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय (Coordination with Stakeholders)

१. जिल्ला र प्रदेशस्तरका विषयगत सहकारी संघ र सहकारी संघ तथा विषयगत केन्द्रिय सहकारी संघ तथा सहकारी बैंकको सदस्य भएको, नभएको
२. स्थानीय तहसंग समन्वय गरी सदस्य हितका कार्यक्रमहरू संचालन गरेको, नगरेको
३. प्रदेशस्तर एवं संघ स्तरका मन्त्रालय तथा कार्यालयहरूसंग समन्वय गरी कार्यक्रमहरू संचालन गरेको, नगरेको
४. गैर सरकारी संस्थाहरूसंग समन्वय गरी कार्यक्रम संचालन गरेको, नगरेको
५. अन्तर सहकारी कारोबार गरेको, नगरेको
६. प्रशासनिक तथा सुरक्षा सम्बन्धी निकायहरूसंग समन्वय गरी काम गरेको, नगरेको
७. सदस्यलाई उत्पादन सामाग्री आपूर्ति तथा बजारीकरणका लागि सम्बन्धित पक्षसंग समन्वय गरी कार्य गरेको, नगरेको

४०

सचिव

८. स्थानीय नागरिकहरुसंग नियमित अन्तरक्रिया गरी सदस्य विस्तारका लागि पहल गरेको, नगरेको
- ९) सदस्यको स्वास्थ्य, सुरक्षण तथा जीवनयापनका अन्य क्रियाकलापहरुमा सम्बन्धित निकायहरुसंग समन्वय गरी सदस्य हितमा काम गरेको, नगरेको
- १०) आवश्यकता अनुसार अन्य विभिन्न सरोकारवालाहरुसंग समन्वय गर्ने गरेको नगरेको

घ. सदस्य केन्द्रियताको गणना

घ १. संस्थापकीय सरोकार

$$\frac{\text{आन्तरीक पूँजी (शेयर पूँजी + जगेडाकोष + घाटापूर्ति कोष)} \times १००}{\text{जम्मा पूँजी (आन्तरीक पूँजी + बचत + ऋण लिएको)}}$$

घ २. संचालकीय सक्रियता

$$\frac{\text{सदस्यहरुको (साधारण सभा + विशेष साधारण सभा तथा विस्तरीत मंच) को बैठकहरुमा उपस्थिती} \times १००}{\text{औषत सदस्य संख्या} \times ६}$$

घ ३. संरक्षकीय सम्बन्ध

$$\frac{\text{वर्षमा कम्तिमा एक पटक ऋण लिएका जम्मा सदस्यहरु} \times १००}{\text{वर्षको औषत सदस्य संख्या}}$$

सदस्य केन्द्रियता सूचकांक
= संस्थापकीय सरोकारको सूचकांक +
संचालकीय सक्रियताको सूचकांक + संरक्षकीय
सम्बन्धको सूचकांक

३

सूचकांक स्तरीकरण
< ३० % - अनिश्चित
३० - ४९ % - साधारण
५० - ७४ % - उत्तम
≥ ७५ % - अत्युत्तम

४९

सचिव

संघ/संस्थाको आधिकारिक व्यक्तिको हस्ताक्षर/संस्थाको छाप

नाम:

पद:

मोवाइल नं:

अनुगमन टोली

नाम:

पद

कार्यालय:

हस्ताक्षर:

- १.
- २.
- ३.

मिति:

सचिव

अनुसूची ३ (दफा १६)

सहकारी/संघ संस्थाहरुको निरिक्षण अनुगमन फाराम
(बचत तथा ऋण वाहेक मुख्य कारोवार भएका संस्थाहरुको लागि)

क. संस्थाको परिचय

१) सहकारी संस्थाको नाम :-

२) दर्ता नं :-

दर्ता मिति :-

दर्ता भएको कार्यालय :-

३) ठेगाना :-

४) शेयर पूँजी :-

(प्रति शेयर रु :-)

५) कार्यक्षेत्र :-

६) संचालक समितिको सदस्य संख्या :- महिला

पुरुष

जम्मा

७) कर्मचारी संख्या :-

महिला

पुरुष

जम्मा

८) शेयर सदस्य संख्या :-

९) प्रति सदस्य मासिक नियमित बचत रकम रु.

१०) हाल सम्मको जम्मा बचत रकम रु.

११) ऋणी सदस्य संख्या :

१२) जम्मा ऋण लगानी रकम रु.

१३) मुख्य कारोवार :

(ख) व्यवसायिक कारोवार

ख १. सदस्य उत्पादन (कृषि, दुग्ध, च्याउ, मह, चिया, जडिबुटी, सुपारी अन्य) सम्बन्धी कारोवार

१. सदस्य उत्पादन खरिद (आ. व.....)

सि.नं.	उत्पादनको नाम	परिमाण	रकम रु.	कैफियत
१				
२				

४३

सन्निव

३				
४				
५				

२. सदस्यहरुलाई उत्पादन सामग्री (मल, बीउ, औषधी, दाना आदि) बिक्री (आ. व.....)

सि.नं.	सामग्रीको नाम	परिमाण	रकम रु.	कैफियत
१				
२				
३				
४				
५				

३. सदस्यहरुलाई उपभोग्य सामग्री बिक्री सम्बन्धी कारोवार (आ. व.....)

सि.नं.	सामग्रीको नाम	परिमाण	रकम रु.	कैफियत
१				
२				
३				
४				
५				

ख २. व्यवसायिक कारोवारमा लगानी

- क) स्व: लगानी रु.
- ख) अनुदान लिएको रु.
- ग) ऋण लिएको रु.

ख ३. ऋण तथा अनुदान प्रदान गर्ने संस्था

- क
- ख
- ग
- घ
- ड

सचिव

(ग) व्यवस्थापकीय अवस्थाको अनुगमन सूचक

ग १. कानूनी प्रावधान (सहकारी ऐन, नियम र विनियम) पालनाको अवस्था (Legal Obligations)

- १) पछिल्लो साधारण सभा भएको मिति :- कुल सदस्य संख्या :- उपस्थित सदस्य संख्या :-
- २) पछिल्लो संचालक र लेखा समिति निर्वाचन मिति :-
- ३) संचालक समितिको बैठक विनियमले तोकेको अवधिभित्र बस्ने गरे, नगरेको
- ४) तोकेको समय सीमा भित्र वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न गर्ने गरे, नगरेको
- ५) तोकिए बमोजिम विवरणहरु सम्बन्धित कार्यालयमा पठाउने गरेको, नगरेको
- ६) खुद बचत/नाफाको कम्तिमा २५ प्रतिशत जगेडा कोषमा जम्मा गरे, नगरेको
- ७) नाफाको ०.५% प्रवर्द्धन कोषमा जम्मा गरे, नगरेको
- ८) शेयर पूँजीको बढिमा १८ प्रतिशत लाभांस वितरण गरे, नगरेको
- ९) संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष नियमानुसार खडा गरी वितरण गर्ने गरेको, नगरेको
- १०) संस्थाले राजनैतिक/धार्मिक/जातिय व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरुलाई कुनै प्रकारको चन्दा, आर्थिक सहयोग प्रदान गरे, नगरेको
- ११) एउटै लेखापरीक्षक लगातार ३ पटक भन्दा बढी नियुक्ति भएको छ, छैन ?
- १२) संस्थाको कुल शेयरपूँजीको २० प्रतिशत भन्दा बढी एउटै व्यक्ति वा निकायलाई शेयर विक्रि गरेको, नगरेको
- १३) विभिन्न कोषहरुमा रकम बाँडफाँड कानून बमोजिम गरेको छ, छैन
- १४) संस्थाले जगेडा कोष बाहेकका कोषहरु तिनको उद्देश्य अनुसार उपयोग गर्ने गरे, नगरेको
- १५) संस्थाले ऋण प्रवाह, बचत संकलन र शेयर विक्रिका लागि बिज्ञापन गर्ने गरे, नगरेको
- १६) गैरनेपाली/कार्यक्षेत्र बाहिरका व्यक्तिहरु/गैरसदस्यहरुसंग कारोबार गरे, नगरेको
- १७) शेयर सदस्यताको निर्णय कसले गर्ने गरेको, कागजात के के संलग्न गर्ने, गरेको
- १८) लेखापरीक्षकको पारीश्रमीकको निर्णय साधारण सभाबाट गर्ने गरे, नगरेको
- १९) संस्थाको पहुँच संस्थाको कार्यक्षेत्र भरि रहेको, नरहेको

४५

सचिव

२०) संस्थाको विषय अनुसारको मुख्य कारोवार गरेको, नगरेको

२१) आवश्यकता अनुसार विषयगत उपसमितिहरु गठन गरी कार्य विभाजन गरेको नगरेको

ग २. व्यवस्थापन (Management)

क. नीति तथा योजना (Policy and Planning)

१) संस्थाले दूरदृष्टि (Vision) तथा ध्येय (Mission) सहितको रणनीतिक योजना तयार गरेको, नगरेको

२) वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तयार पारे, नपारेको

३) संस्थाको उद्देश्य अनुसारको व्यवसायिक योजना भए, नभएको

४) कर्मचारी प्रशासन नियमावली भए, नभएको

५) आर्थिक प्रशासन नियमावली भए, नभएको

६) शेयर सदस्य नीति तथा कार्यविधि भए, नभएको

७) सुशासन तथा स्वनियमन नीति भए, नभएको

८) आन्तरिक तथा बाह्य लेखापरीक्षण नीति भए, नभएको

९) कोष परिचालन तथा तरलता व्यवस्थापन कार्यविधि भए, नभएको

१०) बीमा एवं सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धी नीति तथा कार्यविधि भए, नभएको

११) साधारण सभा एवं अन्य बैठकहरु संचालन नीति भए, नभएको

१२) महिला, युवा सहित समग्र सदस्य परिचला नीति भए, नभएको

१३) अभिलेख व्यवस्थापन नीति तथा कार्यविधि भए, नभएको

१४) निर्वाचन नीति भएको, नभएको

१५) विनियम, नीति तथा कार्यविधिहरु समयानुकूल अद्यावधिक गर्ने गरेको छ, छैन

ख. कर्मचारी व्यवस्थापन (Employee Management)

१. कर्मचारी भर्ना तथा छनोट प्रक्रिया निष्पक्ष र पारदर्शी भएको, नभएको

२. कर्मचारीहरुलाई नियुक्ति पत्र दिएको, नदिएको

४६

सचिव

३. कर्मचारीहरुलाई उपलब्ध गराइएको सेवा सुविधा तथा सुरक्षणका हिसावले कर्मचारी सन्तुष्ट रहेको, नरहेको
४. सदस्य संख्याको अनुपातमा सेवा प्रवाहका लागि कर्मचारीहरुको पर्याप्तता भएको, नभएको (सामान्यतः ३०० सदस्य बराबर १ कर्मचारी)
५. कर्मचारीहरुलाई कार्यविवरण तोकिएको काम प्रति जिम्मेवार र जवाफदेही बनाएको, नबनाएको
६. कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्यांकन आवधिक रुपमा गर्ने गरेको, नगरेको
७. कार्यालयको वातावरण कर्मचारी र सदस्य मैत्री भएको, नभएको
८. सबै कर्मचारीहरुलाई समान व्यवहार र अवसर, उचित व्यक्तिलाई उचित स्थान, प्रोत्सहान, पुरस्कार र दण्ड सजायको व्यवस्था भएको, नभएको

ग. नगद व्यवस्थापन (Cash Management)

- १) नगद रकमको काउन्टर तथा मार्गस्थ बीमा गरे/नगरेको (गरेको भए, बीमा रकम र म्याद)
- २) नगद मौज्जातको विवरण खुल्ने गरि क्यास बुकमा राख्ने गरे, नगरेको,
- ३) नगद मौज्जात सम्बन्धित कर्मचारी र कार्यकारी प्रमुखले प्रमाणीत गरि राख्ने गरे, नगरेको
- ४) नगद मौज्जात रकम कारोबारका लागि प्रयोग गर्दा बुझबुझारथ गरी लिनेदिने गरे, नगरेको
- ५) नगद रकम समयमा नै बैंक जम्मा गर्ने गरेको, नगरेको

घ. सदस्य व्यवस्थापन [Memmmber Management]

- १) सदस्यहरुलाई कारोवारी, साधारण र संस्थापक भनि बिभेद गरे, नगरेको
- २) सदस्यताका लागि सहज प्रक्रिया, अंकित शेयर र प्रवेश शुल्क र अन्य कृत्रिम बन्देज हटाई खुला र सहज सदस्यता प्रक्रिया अपनाइएको छ, छैन
- ३) नवप्रवेशी सदस्य तथा अन्य सदस्यहरुको लागि सहकारी सम्बन्धी आधारभूत तालिम संचलान गरेको, नगरेको
- ३) साधारण सभा, कार्यक्रमहरु, व्यवसायिक तालिम, उत्पादन, वाजरीकरण तथा अन्य कारोवारमा सदस्यहरुको सक्रिय र जिम्मेवारीपूर्ण सहभागिता भएको, नभएको
- ४) सदस्यहरुलाई सीपमुलक तालिमहरु नियमित रुपमा संचालन गर्ने गरेको, नगरेको

४७

सचिव

- ५) सदस्यहरूको वस्तुगत (Product based) र वस्तीगत (Hamlet based) समूहहरू बनाई व्यवसायिक कार्यमा र निर्णय प्रक्रियामा सहभागी गराएको, नगराइएको
- ६) सदस्यको लागि स्वास्थ्य उपचार कोष, बीमा, सुत्केरी तथा नवजात शिशु राहत आपत्कालीन सहयोग जस्ता सदस्य सेवा र सुरक्षणका कार्यक्रमहरू संचालन गरेको, नगरेको
- ७) सदस्यहरूसंग नियमित सम्पर्क गर्ने संयन्त्र तयार रहेको, नरहेको
- ८) सदस्यहरूको उत्पादन प्रवर्द्धन र वजारीकरणमा सहयोग पुग्ने क्रियाकलापहरू संचालन गरेको नगरेको
- ९) संस्थाको कार्यालय सदस्यहरूलाई पहुँच पुग्ने स्थानमा भएको, नभएको
- १०) संचालक समिति र लेखा समितिको निर्वाचनमा हरेक सदस्यले सहज र समान रूपमा सहभागी हुने व्यवस्था भएको, नभएको

ग ३. जवाफदेहिता र पारदर्शिता (Accountability and Transparency)

- १) साधारण सभा सम्पन्न भएको ३० दिन भित्र लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, अध्यक्षले प्रमाणीत गरेको साधारण सभाका निर्णयको प्रतिलिपि, सदस्यहरूको उपस्थिति विवरण सम्बन्धीत कार्यालयमा पेश गरे, नगरेको
- २) संचालक र लेखा समिति सदस्यका उम्मेदवारहरूले मनोनयनका साथमा शेर प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि, कार्यक्षेत्रभित्र स्थायी बसोवास गरेको प्रमाण, संस्थासंग कुनै बक्यौता नरहेको प्रमाण, ऋण कालोसुचीमा नपरेको स्व-घोषणा आदि कागजात पेश गरे, नगरेको
- ३) संचालक समिति निर्वाचित भएको मितिले ३० दिनभित्र संचालकहरूको फोटो र तीन पुस्ते सहितको २ प्रति विवरण सम्बन्धीत कार्यालयमा पेश गरे, नगरेको
- ४) संचालक समिति, लेखा समिति, र ऋण उप समिति सदस्यहरूले संस्थाबाट लिएको ऋणको विवरण चौमासिक रूपमा सम्बन्धीत कार्यालयमा पेश गरे, नगरेको
- ५) संचालकहरूले संस्थाबाट उपभोग गरिरहेको बित्तिय तथा अन्य सुबिधाहरू :-

६) पछिल्लो आन्तरिक र बाह्य लेखापरीक्षकहरूका मुल कैफियतहरू :-

४८

- ७) संस्थाको साईनबोर्ड मापदण्डले तोके बमोजिमको रहे, नरहेको
- ८) सदस्यहरूलाई सूचना दिन तथा गुनासो सुनुवाई गर्नका लागि सदस्य वडापत्र, सूचना पाटी, उजूरी तथा गुनासो पेटिका, वित्तीय सूचना पाटी, इलेक्ट्रिक बोर्ड लगायतको व्यवस्था भएको, नभएको
- ९) प्रगति प्रतिवेदनहरु, वासलात, संस्थाको विनियम, नीति तथा निर्णयहरूको जानकारी सदस्यहरु तथा सरोकारवालाहरूले सहज रुपमा जानकारी पाउने व्यवस्था गरेको छ, छैन
- १०) सदस्य, संचालक तथा कर्मचारीरूले संस्थाको नीति, नियम र आचार-सहिताको पालना गरेको, नगरेको
- ११) संचालक समितिका सबै पदाधिकारीहरु सक्रिय, स्वउत्तरदायी, निर्णय प्रक्रियामा सहभागी, निर्णय प्रति प्रतिबद्ध र संस्थाका हरेक गतिविधिमा सक्रिय रुपमा सहभागी हुने गरेको, नगरेको
- १२) संचालक समितिको वनावट समावेशी प्रकृतिको भएको, नभएको
- १३) लेखा सुपरिवेक्षण समितिले चौमासिक रुपमा प्रतिवेदन तथा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी पृष्ठपोषण दिने गरेको, नगरेको

ग सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय (Coordination with Stakeholders)

१. जिल्ला र प्रदेशस्तरका विषयगत सहकारी संघ र सहकारी संघ तथा विषयगत केन्द्रिय सहकारी संघ तथा सहकारी बैकको सदस्य भएको, नभएको
२. स्थानीय तहसंग समन्वय गरी सदस्य हितका कार्यक्रमहरु संचालन गरेको, नगरेको
३. प्रदेशस्तर एवं संघ स्तरका मन्त्रालय तथा कार्यालयहरूसंग समन्वय गरी कार्यक्रमहरु संचालन गरेको, नगरेको
४. गैर सरकारी संस्थाहरूसंग समन्वय गरी कार्यक्रम संचालन गरेको, नगरेको
५. अन्तर सहकारी कारोबार गरेको, नगरेको
६. प्रशासनिक तथा सुरक्षा सम्बन्धी निकायहरूसंग समन्वय गरी काम गरेको, नगरेको

४९

सचिव

७. सदस्यलाई उत्पादन सामागी आपूर्ति तथा बजारीकरणका लागि सम्बन्धित पक्षसंग समन्वय गरी कार्य गरेको, नगरेको

८. स्थानीय नागरिकहरूसंग नियमित अन्तरक्रिया गरी सदस्य विस्तारका लागि पहल गरेको, नगरेको

९. सदस्यको स्वास्थ्य, सुरक्षण तथा जीवन यापनका अन्य क्रियाकलापहरूमा सम्बन्धित निकायहरूसंग समन्वय गरी सदस्य हितमा काम गरेको, नगरेको

१०) आवश्यकता अनुसार अन्य विभिन्न सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गर्ने गरेको नगरेको

(घ) सदस्य केन्द्रियताको गणना: संस्थापकीय सरोकार र संचालकीय सक्रियता अनुसूची २ बमोजिम नै गणना हुने गरी संरक्षकीय सम्बन्धको गणना निम्न अनुसार गरीने

घ १. उत्पादक सहकारी संस्था

$$\frac{\text{सदस्यहरूसँग वार्षिक उत्पादन खरीद}}{\text{संस्थाको जम्मा वार्षिक उत्पादन खरीद}} \times १००$$

घ २. उपभोक्ता सहकारी संस्था

$$\frac{\text{सदस्यहरूलाई वार्षिक विक्रि}}{\text{संस्थाको जम्मा वार्षिक विक्रि}} \times १००$$

घ ३. वित्तीय कारोबारको सूचकांक

$$\frac{\text{वर्षमा कम्तिमा एक पटक ऋण लिएका जम्मा सदस्यहरू}}{\text{वर्षको औषत सदस्य संख्या}} \times १००$$

५०

सचिव

सदस्य केन्द्रियता सूचकांक
= संस्थापकीय सरोकारको सूचकांक +
संचालकीय सक्रियताको सूचकांक + संरक्षकीय
सम्बन्धको सूचकांक

३

सूचकांकको स्तरीकरण

< ३० % -	अनिश्चित
३० - ४९ % -	साधारण
५० - ७४ % -	उत्तम
≥ ७५ % -	अत्युत्तम

घ ४. बहुउद्देशीय सहकारी संस्था

वित्तीय कारोबारको उपयोग सूचकांक + उत्पादन कारोबारको सूचकांक + कारोबारको सूचकांक

३

सदस्य केन्द्रियता सूचकांक
= संस्थापकीय सरोकारको सूचकांक +
संचालकीय सक्रियताको सूचकांक + संरक्षकीय
सम्बन्धको सूचकांक

३

सूचकांकको स्तरीकरण

< ३० % -	अनिश्चित
३० - ४९ % -	साधारण
५० - ७४ % -	उत्तम
≥ ७५ % -	अत्युत्तम

५१

सचिव

संघ/संस्थाको आधिकारिक व्यक्तिको हस्ताक्षर/संस्थाको छाप

नाम:

पद:

मोबाइल नं:

अनुगमन टोली

नाम

पद

कार्यालय

हस्ताक्षर

१.

२.

३.

मिति:

अनुसूची ४ (दफा १६)

.....सहकारी संस्था लि,.....

अनुगमनबाट प्राप्त निर्देशनहरूको कार्यान्वयन कार्ययोजना

सि.नं.	निर्देशन बूँदानं	निर्देशन कार्यान्वयन गरिने महिना					
	

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
संजिव

अनुसूची - ५

लेखा परीक्षकले लेखा परीक्षण गर्दा तयार पार्नु पर्ने लङ्गफर्म प्रतिवेदन

(दफा २१ संग सम्बन्धित)

१. संस्थाको नाम ठेगाना:-

२. कार्यक्षेत्र:-

३. कूल सदस्य संख्या:-

(३.१) महिलाको संख्या:-

(३.२) पुरुषको संख्या:-

४. कर्मचारीको संख्या:-

५. कूल चुक्ता शेयर पूँजी रु.

६. कूल वचत संकलन रु.

गत आ.व. को बाँकी:-

यस आ.व. मा संकलन:-

यस आ.व.मा फिर्ता:-

फिर्ता गर्न बाँकी:-

७. कूल ऋण लगानी रु.

गत आ.व.मा लगानीमा रहेको रकम:-

चालु आ.व. को लगानी:-

चालु आ.व. को असुली:-

यस आ.व. लगानीमा रहेको रकम

८. ऋण लगानीका प्रमुख ४ क्षेत्रहरू र रकम:-

लगानीको क्षेत्र	रकम	व्याज दर
-----------------	-----	----------

.....रु.....

.....रु.....

.....रु.....

.....रु.....

अन्य रु.....

९. लिने दिने व्याज दर बीचको औसत फरक (%) -

१०. वचत तथा ऋण नीति वा निर्देशिका भएको नभएको:-

११. लेखा समिति प्रभावकारी भए नभएको:-

साजिव

प्रभावकारी भए मापदण्ड बमोजिम काम गरेको छ वा छैन:-

१२. संचालक, लेखा समिति र प्रमुख व्यवस्थापकहरूमा नाता गोता भित्रका व्यक्तिहरू भएशनभएको:-

१३. ऋण लगानीमा कुनै सेवा शुल्क लिने गरेको नगरेको:-

लिएको भए दर उल्लेख गर्ने:-

१४. संचालक, लेखा समिति र प्रमुख व्यवस्थापकले लिएको पारिश्रमिक, भत्ता र अन्य सुविधाहरू खुलाउने:

१५. कार्यक्षेत्र बाहिरका व्यक्ति तथा निकायहरू संग वचत तथा ऋणको कारोबार गरे नगरेको:-

गरेको भए कार्यक्षेत्र बाहिरका:- व्यक्तिहरूको संख्या:-

निकायहरूको संख्या:

वचत रकम:-

लगानी रकम:-

१६. नियमानुसार शेयर पूँजीको १८% भन्दा बढी हुने गरी अन्य कुनै शिर्षकबाट शेयरधनीहरूलाई रकम बाँडेको/नबाँडेको, बाँडेको भए कुन शिर्षकमा कति खर्च गरियो रु.....

१७. ऋण वा शेयर वापत लगानी गरिएको निकायमा संचालकहरूको संलग्नताको अवस्था:-

१८. अन्य कारोबारहरू:-

(१).....

(२).....

१९. संचालकहरू अन्य वित्तिय वा व्यवसायिक निकायको संचालक पदमा रहेको भए उक्त निकायको नाम र पद:-

२०. संचालक, लेखा समिति सदस्य र उपसमिति सदस्यहरू अन्य समान प्रकृति सरहको समानकार्य गर्ने संस्थामा पदाधिकारी वा कर्मचारी रहे नरहेको:-

(क) संचालक रहेको.....

(ख) लेखा समितिमा रहेको.....

(ग) उप समितिमा रहेको.....

२१. संचालकहरू वित्तिय निकाय वा सहकारी निकाय वा अन्य निकायको कर्मचारी रहे नरहेको र विभागीय स्वीकृति लिए नलिएको:-

रहेको संस्थाको नाम:-

नरहेको:-

स्वीकृति लिएको नलिएको

५५

सचिव

२२. ढुकुटीमा रहेको मासिक औसत नगद रकम:-

साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत	बैशाख	जेठ	असार

२३. विमाको रकम रु म्याद अवधि

२४. समग्रमा यस संस्थाले सहकारी विभागले जारी गरेको.....मापदण्ड, २०७७ बमोजिम त्रुटिहरू गरेको/नगरेको ।

गरेको भए वुँदागत रूपमा उल्लेख गर्ने:-

(१).....

(२).....

(३).....

२५. लेखा व्यवसायी फर्म र त्यसका साझेदारहरूले आंफु स्वतन्त्र रहेको साथै लेखापरीक्षणको सिलसिलामा अपनाउने मानहरू, लेखापरीक्षण टोली, लेखापरीक्षण प्रक्रिया र तरीकाको बारेमा छोटकरीमा उल्लेख, नमूना छनौट प्रक्रिया तथा नमूना आकार आदीको बारेमा उल्लेख गर्नु होस् -

२६. लेखा परिक्षकले ऋणीको credit appraisal तथा ऋण अनुगमन तथा ऋण असूली प्रणाली सम्बन्धी आफ्नो राय:-

२७. लेखा परिक्षकले आन्तरीक नियन्त्रण प्रणालीको प्रभावकारीताका सम्बन्धमा ऋण व्यवस्थापन, खर्च तथा स्थिर संपत्ती उपर नियन्त्रणको पर्याप्तता आदि का सम्बन्धमा आफ्नो राय:

सचिव

अनुसूची - ६
(दफा २२ संग सम्बन्धित)
उजुरी निवेदन पत्रको ढाँचा

मिति:.....

श्रीमान् रजिष्ट्रारज्यू
प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रार कार्यालय
१ नं प्रदेश इटहरी, सुनसरी ।

विषय:- उजुरी सम्बन्धमा ।

१. विषयको संक्षिप्त व्यहोरा:- (उजुरीसँग सम्बन्धित सहकारी संस्थाको नाम, ठेगाना वा सदस्यको नामथर, ठेगाना, लेनदेन भएको रकम (अंक र अक्षर दुवैमा), मिति र शर्तहरूको बारेमा खुलाउने)
२. विवाद/उजुरीलाई पुष्टि गर्ने कागजात/प्रमाणबारे व्याख्या: (प्रकरण नं ४ मा उल्लेख गरिएका प्रमाणहरूको व्याख्या/आधिकारिकता खुल्ने गरी सिलसिलेवार रूपमा उल्लेख गर्ने)
३. हनन् भएको अधिकार क्षतिको विवरण र प्राप्त गर्नुपर्ने उपचार:- (के कति कारणले आफ्नो अधिकार हनन् भयो, सो बाट भएको क्षतिको विवरण, प्राप्त गर्नुपर्ने उपचार खुलाउने)
४. संलग्न प्रमाण/कागजातको प्रतिलिपि:- मापदण्डको दफा ४१ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित प्रमाणहरू क्रमसँग उल्लेख गर्ने

(क).....

(ख).....

(ग).....

(घ) अन्य

निवेदक

संस्थाको नाम/सदस्यको नामथर:.....

ठेगाना:.....

सम्पर्क नं.....

५७

सचिव

अनुसूची ७

(दफा ३२ संग सम्बन्धित)

(बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाहरुले महिना भुक्तान भएको ७ (सात) दिन भित्र अनिवार्य रूपमा भरी कार्यालयमा पेश गर्नु पर्ने मासिक विवरण)

श्री प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रार कार्यालय,
इटहरी, सुनसरी।

२०७६.....साल महिनाको कारोवारको विवरण देहाय बमोजिम भएको ब्यहोरा पेश गरेको छु ।

.....
कार्यकारी प्रमुख/अध्यक्षको नाम रहस्ताक्षर

सहकारी संस्थाको नाम:-

ठेगाना:-

सम्पर्क नं.-

रु लाखमा

क्र.सं.	विवरण	संख्या	गत महिना सम्म	यस महिना	जम्मा
१	शेयर पूँजी				
२	जगेडा कोष				
३	अन्य कोषहरु				
४	कुल बचत रकम				
	४.१ गत आ.व.को बचत बाँकी				
	४.२ बचत संकलन				
	४.३ बचत फिर्ता				
	४.४ फिर्ता गर्न बाँकी बचत				
५	लिएको ऋण				
	५.१ लिएको ऋण				
	५.२ तिरको ऋण				
	५.३ तिर्न बाँकी ऋण				
६	दायित्व हिसाब				
७	अन्य दायित्व				
	जम्मा दायित्व				

५८

सचिव

१	नगद मौज्दात				
२	बैंक मौज्दात				
३	लगानी:				
	३.१ मुद्धती हिसाब				
	३.२ शेयर लगानी				
	३.३ व्यापारिक लगानी				
४	सदस्यहरुलाई गएको कर्जा/ऋण				
	४.१ गत आ.व. को लगानीमा रही रहेको				
	४.१.१ भाखा ननाघेको				
	४.१.२ एक वर्षसम्म भाखा नाघेको				
	४.१.३ एक वर्ष भन्दा बढी भाखा नाघेको				
	४.२ यस वर्ष ऋण लगानी				
	४.३ ऋण असुली				
	४.४ असुल गर्न बाँकी ऋण				
	४.४.१ भाखा ननाघेको				
	४.४.२ एक वर्षसम्म भाखा नाघेको				
	४.४.३ एक वर्षभन्दा बढी भाखा नाघेको				
५	असुल गर्न बाँकी ब्याज				
६	स्थिर सम्पत्ति				
	६.१ घरजग्गा				
	६.२ फर्निचर				
	६.३ सवारी				
	६.४ अन्य				
७	अन्य सम्पत्ति				
	कुल सम्पत्ति				
१	आम्दानी:				
	१.१ कर्जाबाट ब्याज आम्दानी				
	१.२ अन्य आम्दानी				
२	खर्च				
	२.१ बचतमा ब्याज खर्च				
	२.२ कर्जाको लागि जोखिम व्यवस्था				
	२.२.१ भाखा ननाघेको				

५९

सचिव

अनुसूची-८

(दफा ३४ सँग सम्बन्धित)

उम्मेदवारी दरखास्त

विषय: उम्मेदवारी दर्ता गरि दिने ।

श्री निर्वाचन अधिकृत

निर्वाचन उपसमिति,

..... को सञ्चालक/लेखा समितिको पदमा निर्वाचित भई संस्थाको सेवा गर्ने इच्छा भएकोले मितिमा सम्पन्न हुने निर्वाचनमा उम्मेदवार बन्न यो दरखास्त पेश गरेको छु । म बाहेक यस संस्थाको संचालक र लेखा समितिको कुनै पनि पदमा मेरा नातेदार उम्मेदवार नभएको, म यस प्रकृतिको अन्य कुनै संस्थाको संचालक र लेखा समितिको पदमा कार्यरत नरहेको, यस संस्थामा मैले निरन्तर रूपमा मिति.....देखि सदस्य भई हालसम्म संस्थाको नीति कार्यक्रम अनुसार सदस्यको जिम्मेवारी इमान्दारी पूर्वक निर्वाह गरि आएको, संस्थाको भाखा नाघेको साँवा व्याज भुक्तान गर्न र म्याद भुक्तान भएका बुझाउन बाँकी कुनै रकम नरहेको, हाल पनि संस्थाले कारोवार गर्न अनुमति प्राप्त गरेको भौगोलिक क्षेत्रमा स्थायी बसोबास रहेको, बैंक तथा वित्तिय कारोवारमा कालो सूचीमा नाम नपरेको र सहकारीको प्रचलित कानुन तथा सहकारीका विश्वव्यापी मान्यता प्राप्त मूल्य र सिद्धान्तका वारेमा म जानकार रहेको हुँदा मेरो उम्मेदवारी स्वीकृत हुन समेत अनुरोध गर्दछु । सहकारी ऐन, नियम, सहकारी विभागबाट जारी मापदण्ड र संस्था/संघको विनियम विपरित मेरो उम्मेदवारी भएमा सोही बमोजिम उम्मेदवारी खारेज भएमा मेरो कुनै आपत्ति छैन ।

निवेदक

दस्तखत: उम्मेदवारको नाम थर:-

ठेगाना र सम्पर्क फोन नम्बर:-

प्रस्तावक दस्तखत: नाम थर:-

समर्थक दस्तखत: नाम थर:-

मतदाता क्रम संख्या:-

मतदाता क्रम संख्या:-

मतदाता क्रम संख्या:-

यो दरखास्त पत्र मिति..... का दिन बजे श्री..... ले मेरो समक्ष प्रस्तुत गर्नु भएको व्यहोरा प्रमाणित गर्दछु ।

दस्तखत:

निर्वाचन अधिकृत

अनुसूची - ९

(दफा ३५ संग सम्बन्धित)

लेखा समितिको वार्षिक प्रतिवेदन

सहकारी संस्थाको नाम, ठेगाना:

आ.व.

१. अघिल्लो साधारण सभाको निर्णयहरूको कार्यान्वयनको अवस्था:-

२. आ.व. मा बसेको बैठक संख्या निर्णयहरू र निर्णयहरूको कार्यान्वयनको अवस्था:-

३. ऋण लागानीको प्रक्रिया, ऋण वापतको सुरक्षण वा धितो सम्बन्धी व्यवस्था:-

४. सहकारी विभागबाट जारी गरिएका मापदण्डहरूको पालना सम्बन्धी संक्षिप्त विवरण:-

५. सहकारी विभाग, विभाग वा सम्बन्धित संघले अनुगमन गरी दिइएको प्रतिवेदन अनुसारका निर्देशन सुझावहरू कार्यान्वयन सम्बन्धी विवरणहरू:-

६. पदाधिकारीहरूको पारिश्रमिक, भत्ता र अन्य सुविधाहरूको विवरण:-

६.१ पारिश्रमिक:-

६.२ भत्ता:-

६.३ अन्य सुविधाहरू:-

७. कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्थाहरू:-

७.१ साधारण सभाबाट पारित कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी नियमावली भए/नभएको:-

७.२ कर्मचारी प्रशासन नियमावली प्रयोगमा ल्याइएको/नल्याइएको:-

७.३ भर्ना प्रक्रिया पारदर्शिता र प्रतिस्पर्धी भएको/नभएको:-

७.४ कार्यरत कर्मचारीहरू र कार्यवोझ बीच तादम्यता रहेको/नरहेको:-

७.५ व्यवस्थापन प्रमुखको योग्यता र क्षमता सम्बन्धी विवरण:-

७.६ कर्मचारीहरूको भर्ना प्रक्रिया र संख्या:-

७.६.१ करार:-

६२

७.६.२ अस्थायी:-

७.६.३ स्थायी -

८.लेखा समितिले यस अघि दिइएका प्रतिवेदन बमोजिमका सुझावहरूको कार्यान्वयनको अवस्था:-

९.लेखा समितिले उल्लेख गर्न चाहेका अन्य विवरणहरू:-

१०.लेखा समितिको सुझावहरू:-

१०.१

१०.२

लेखा समितिको संयोजक दस्तखत

लेखा समितिको सदस्य दस्तखत

लेखा समितिको सदस्य दस्तखत

सचिव